

**DIAGNOZA POZIOMU ROZWOJU
SFERY SPOŁECZNEJ I GOSPODARCZEJ
GMIN WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO**

(w ramach prac nad planem zagospodarowania
województwa dolnośląskiego)

Lipiec 2017

OPRACOWANIE

Instytut Rozwoju Terytorialnego

ul. Dawida 1a

50-527 Wrocław

DYREKTOR

Maciej Zathey

ZASTĘPCY DYREKTORA

Magdalena Belof

Przemysław Malczewski

KOORDYNACJA OPRACOWANIA

Wojciech Maleszka

ZESPÓŁ AUTORSKI

Piotr Chmiel

Ewelina Czuksanow

Karolina Drewnicka

Karolina Gmur

Marta Kukuła

Wojciech Maleszka

SPIS TREŚCI

1	ROZWÓJ DEMOGRAFICZNY I SPOŁECZNY	4
1.1	Demografia	4
1.2	Sfera społeczna	11
1.3	Poziom rozwoju społecznego – ujęcie syntetyczne	18
2	ROZWÓJ GOSPODARCZY	20
2.1	Sfera gospodarcza	20
2.2	Poziom rozwoju gospodarczego – ujęcie syntetyczne	25

ROZWÓJ DEMOGRAFICZNY I SPOŁECZNY

1.1 DEMOGRAFIA

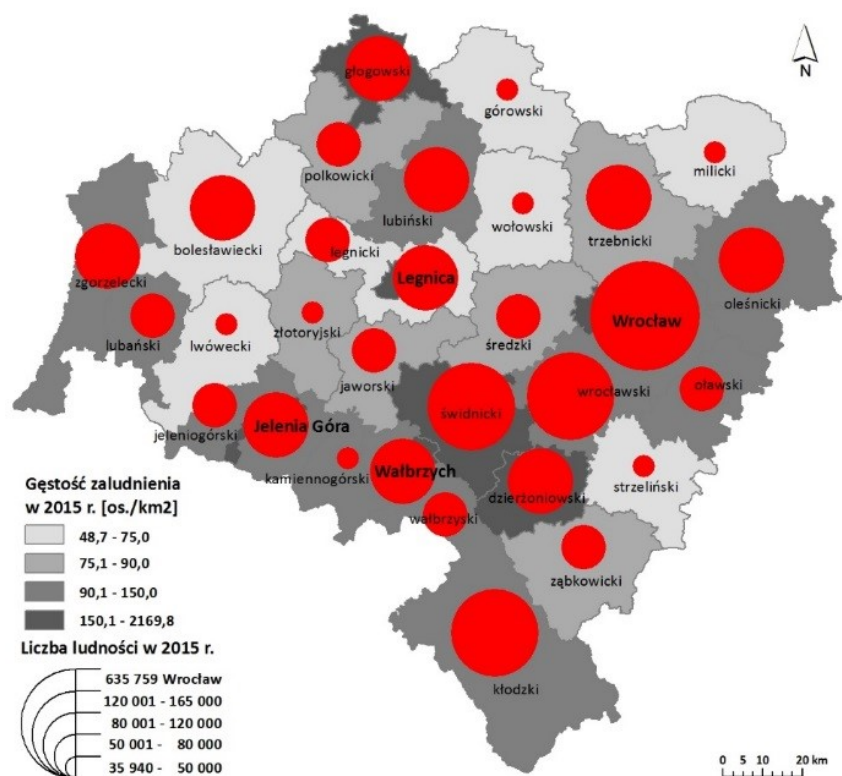
Województwo dolnośląskie zamieszkiwało w 2015 roku 2 mln 904 tys. osób, co stanowiło 7,6% ludności Polski, klasyfikując region pod względem zaludnienia na 5. miejscu w kraju. Większość mieszkańców stanowiły kobiety – 51,9% ogółu ludności (w Polsce 51,6%). Na Dolnym Śląsku w 2015 roku największą liczbą mieszkańców (powyżej 100 tys. ludności) wyróżniały się powiaty: miasto Wrocław (635,7), kłodzki (162,4), świdnicki (159,6), wrocławski (134,1), miasto Wałbrzych (115,4), oleśnicki (106,4), lubiński (106,3), dzierzoniowski (103,3) i miasto Legnica (100,8). Natomiast najstąbiej zaludnione (poniżej 50 tys. mieszkańców) były powiaty położone w szczególności w północnej części regionu: górowski (35,9), milicki (37,2) i wołowski (47,1), a ponadto: strzeliński (44,1), kamiennogórski (44,4) złotoryjski (44,5) i lwówecki (46,6).

Gęstość zaludnienia na Dolnym Śląsku w 2015 roku wynosiła 146 osoby na 1 km² i była wyższa od średniej dla Polski (123), plasując region na 4. miejscu w kraju za województwami: śląskim (371), małopolskim (222) i mazowieckim (150). W ujęciu wewnątrzregionalnym najgęściej zaludnionymi powiatami (powyżej 150 osób na 1 km²) były miasta – powiaty grodzkie: Wrocław (2 170), Legnica (1 802), Wałbrzych (1 358) i Jelenia Góra (1 358) oraz powiaty: dzierzoniowski (216), świdnicki (215) i głogowski (204). Natomiast najmniejszą gęstością zaludnienia (poniżej 75 osób na 1 km²) cechowały się powiaty położone w północnej części województwa: górowski (49), milicki (52), wołowski (70), a także lwówecki (66), bolesławiecki (69), strzeliński (71) i legnicki (74).

W latach 2011-2015 w województwie dolnośląskim następował sukcesywny coroczny spadek liczby mieszkańców – łącznie przez okres 5 lat ubyło 13 tys. osób, co stanowiło 0,4% ogółu populacji (w Polsce spadek o 0,2%). Ten kierunek zmian liczby ludności dominował także w większości polskich regionów: w badanym okresie w 12 z nich liczba mieszkańców zmniejszyła się. Na Dolnym Śląsku zaznaczyły się jednak silne dysproporcje w zakresie zmian liczby ludności w układzie miasto-wieś. Na obszarach miejskich nastąpił spadek liczby mieszkańców o 1,5% (w Polsce w miastach spadek o 1,1%), natomiast na obszarach wiejskich odnotowano wzrost liczby ludności o 2,1% (w Polsce we wsiach wzrost o 1%). W ujęciu wewnątrzregionalnym na Dolnym Śląsku w zmianach ludnościowych przeważał trend spadkowy – aż 115 gmin (68% ogółu gmin w województwie) zarejestrowało spadek liczby ludności. Największe ubytki mieszkańców (powyżej 4%) zaobserwowano w gminach miejskich położonych w południowej części regionu: Świeradów-Zdrój (spadek o 5,7%), Kamienna Góra (5,4%), Duszniki-Zdrój (5%), Nowa Ruda (4,9%), Szklarska Poręba (4,5%), Boguszów-Gorce (4,5%), Kowary (4,4%) i Polanica-Zdrój (4,2%), a także gminach miejsko-wiejskich: Mieroszów (5,6%), Głuszycza (4,6%), Bogatynia (4,6%), Lądek-Zdrój (4,3%), Bolków (4,2%), Lubawka (4,1%) oraz gminie wiejskiej Przeworno (4,3%). Natomiast największy wzrost liczby ludności (powyżej 4,8%) zanotowano w gminach usytuowanych wokół największego miasta Dolnego Śląska – Wrocławia: Siechnice (22,2%), Długołęka (18,8%), Czernica (18,5%), Kobierzyce (13,7%), Miękinia (10,4%), Żórawina (10,4%), Kąty Wrocławskie (8,9%), Wisznia Mała (6,9%) i Oleśnica (4,9%), a także w gminach: Jerzmanowa (14,3%), Lubin (12,4%), Kunice (12,3%), Jeżów Sudecki (5,6%) i Głogów (4,9%).

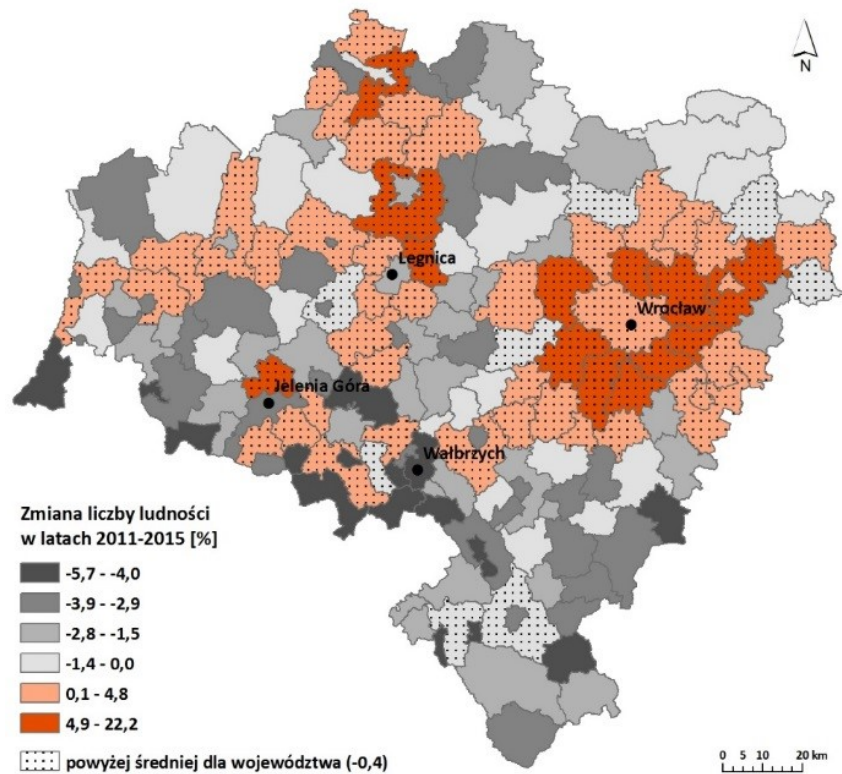

Rysunek 1. Liczba ludności i gęstość zaludnienia w powiatach województwa dolnośląskiego [2015]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rysunek 2. Zmiana liczby ludności w gminach województwa dolnośląskiego [2011-2015]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wskaźnik urbanizacji w województwie dolnośląskim w 2015 roku wynosił 69,2% (w Polsce 60,3%) i należał do najwyższych wśród polskich regionów (77,8% - 2. miejsce za województwem śląskim). W stosunku do 2010 roku, w 2015 roku na Dolnym Śląsku odnotowano jednak spadek udziału ludności miejskiej o 0,8%. Należy nadmienić, że jest to trend zbieżny z tendencjami obserwowanymi w większości polskich regionów – w analizowanym okresie jedynie w 3 województwach zarejestrowano wzrost wartości wskaźnika urbanizacji: w lubuskim (1,5%), podlaskim (0,5%) i mazowieckim (0,1%). W układzie wewnątrzregionalnym największym udziałem ludności miejskiej (powyżej 70%) wyróżniały się powiaty¹: dzierżoniowski (81,2%), głogowski (76,1%) i lubiński (74,4%), a najmniejszym (poniżej 40%) powiaty: wrocławski (15,2%), średzki (17,7%), milicki (31,2%), legnicki (31,7%), strzeliński (33,5%) i trzebnicki (37%).

W województwie dolnośląskim w 2015 roku ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 16,8% ogółu mieszkańców (w Polsce 16,7%) – była to jedna z najniższych wartości spośród polskich regionów, klasyfikująca region na 15. miejscu w kraju. Ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 62,8% populacji – 7. miejsce w kraju (w Polsce 62,0%), a ludność w wieku poprodukcyjnym obejmowała aż 20,5% mieszkańców, co plasowało województwo na 4. pozycji w kraju (w Polsce 21,3%). Wskaźniki te wskazują na niekorzystną strukturę wieku ludności Dolnego Śląska w porównaniu do innych polskich województw, która jest konsekwencją negatywnych trendów demograficznych zaobserwowanych w regionie w latach 2011-2015. W analizowanym okresie nastąpił bowiem wyraźny wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym o 20,4% (w Polsce 19,7%), przy jednoczesnym znacznym spadku liczby osób w wieku produkcyjnym o 4,8% (w Polsce 6,1%) i spadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym o 4,1% (w Polsce spadek o 3,2%). W układzie lokalnym najniższym udziałem ludności w wieku produkcyjnym (poniżej 62%) w 2015 roku odznaczały się powiaty: miasto Jelenia Góra (60,5%), milicki (61,7%), miasto Wałbrzych (61,8%) i miasto Wrocław (61,8%), natomiast najwyższy udział (powyżej 64%) cechował powiaty: złotoryjski (64,9%), średzki (64,8%), wrocławski (64,2%), polkowicki (64,1%), lwówecki (64,1%), legnicki (64,1%) i wołowski (64%).

O niekorzystnych zmianach demograficznych w regionie w analizowanych latach świadczy także wartość współczynnika obciążeń demograficznych², który w 2010 roku wynosił 52,2 osoby (w Polsce 53,1 osoby) i był jednym z najniższych w ujęciu międzywojewódzkim, plasując region na 14. miejscu w kraju. Natomiast w 2015 roku wskaźnik ten osiągnął wartość 59,3 osób (w Polsce 61,3 osób) – 10. miejsce w grupie polskich województw. W układzie wewnątrzregionalnym najmniej korzystną sytuacją demograficzną w 2015 roku, wyrażoną analizowanym współczynnikiem (wartość wyższa niż 64,0 osoby), charakteryzowały się w szczególności gminy miejskie: Polanica-Zdrój (68,3), Duszniki-Zdrój i Oława (po 67,4), Jelenia Góra (65,4), Kłodzko (65,1), Dzierżonów i Szczawno-Zdrój (po 65,0), Bolesławiec (64,4), Świeradów-Zdrój (64,0) a także gmina wiejska Ruja (64,6).

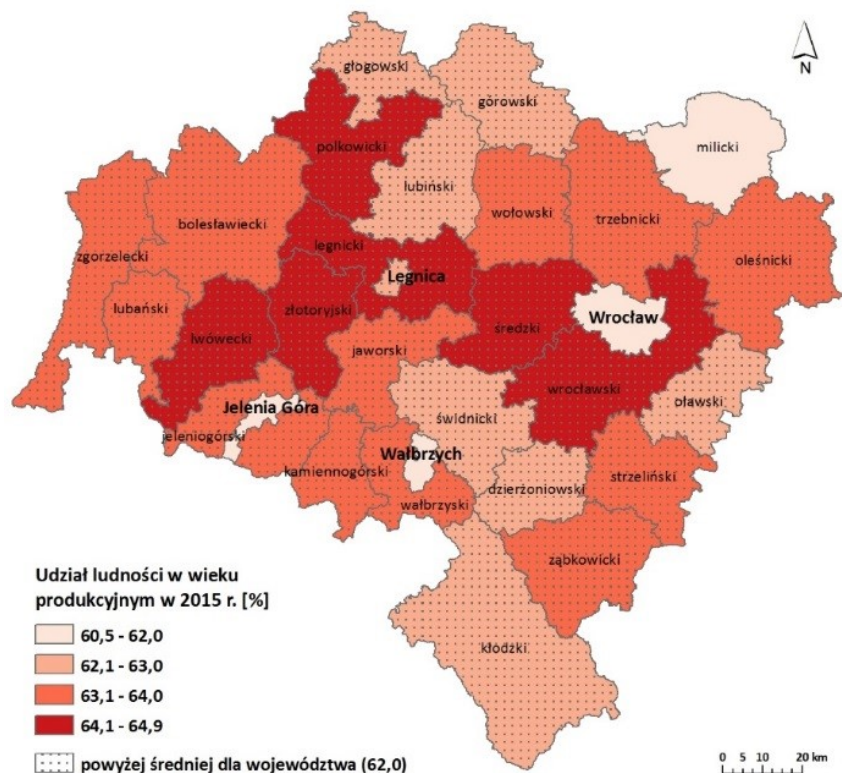
Najkorzystniejszą sytuację demograficzną w zakresie badanego współczynnika (wartość niższa niż 52,5 osoby) zarejestrowały wyłącznie gminy wiejskie: Oleśnica (49,7), Zgorzelec (50,1), Bolesławiec (50,7), Głogów i Paszowice (po 51,5), Pielgrzymka (51,6), Jordanów Śląski (51,7), Lubań (51,8), Żórawina (51,9), Wisznia Mała (52,0), Kunice (52,1), Miękinia (52,3) oraz Kamienna Góra (52,4).

¹ Oprócz miast na prawach powiatu.

² Współczynnik obciążeń demograficznych wyraża liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym) na 100 osób w wieku produkcyjnym.

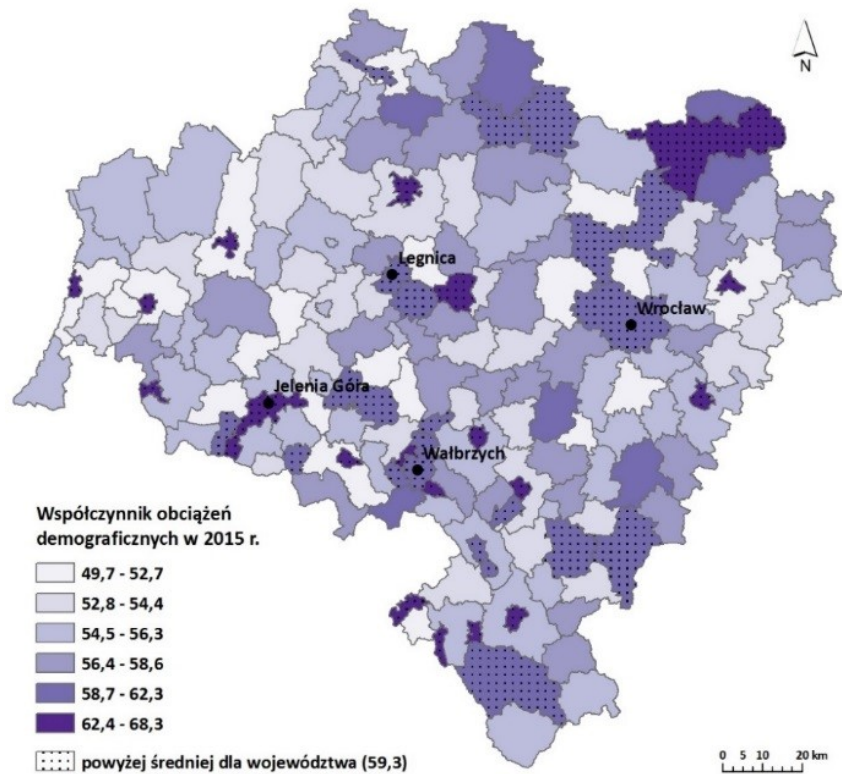

Rysunek 3. Udział ludności w wieku produkcyjnym w powiatach województwa dolnośląskiego [2015]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rysunek 4. Zmiana liczby ludności w gminach województwa dolnośląskiego [2011-2015]

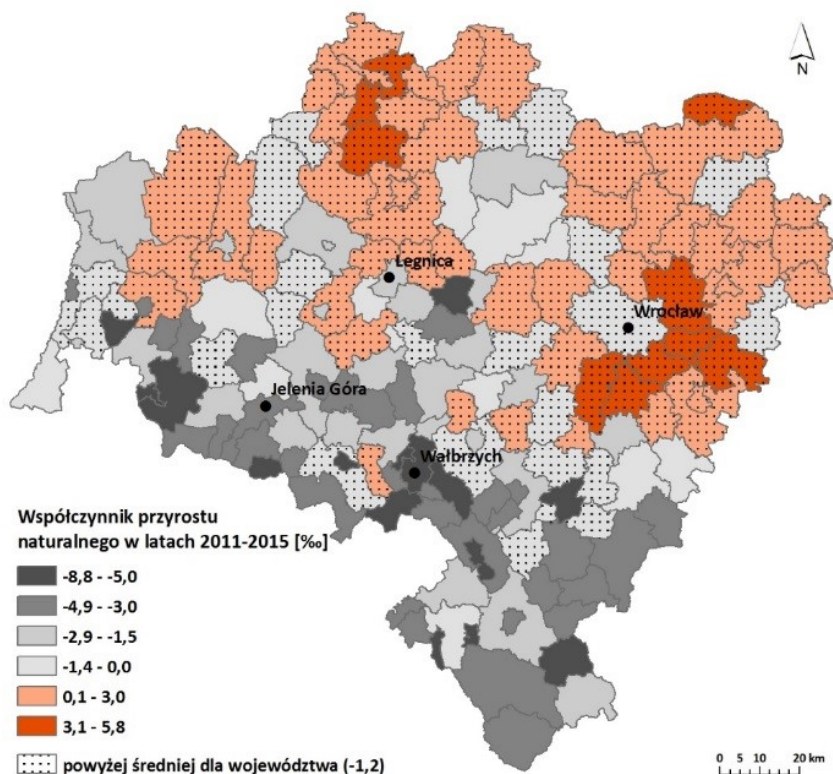

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W województwie dolnośląskim w latach 2011-2015 współczynnik przyrostu naturalnego³ (średnioroczny) wyniósł $-1,2\text{‰}$ (w Polsce $-0,2\text{‰}$), osiągając jedną z najniższych wartości wśród polskich regionów – niższe wartości współczynnika zarejestrowały jedynie województwa: opolskie ($-1,5\text{‰}$), świętokrzyskie ($-2,3\text{‰}$) i łódzkie ($-3,1\text{‰}$). Ponadto na Dolnym Śląsku w badanym okresie zarysowały się silne dysproporcje w poziomie przyrostu naturalnego pomiędzy obszarami miejskimi a obszarami wiejskimi. W miastach przyrost naturalny był wyraźnie ujemny i wyniósł $-17\,458$ osób (średnioroczny współczynnik przyrostu naturalnego osiągnął wartość $-1,7\text{‰}$; w Polsce w miastach $-0,6\text{‰}$). Natomiast we wsiach był on minimalnie ujemny, notując wartość -196 osób (średnioroczny współczynnik przyrostu naturalnego był bliski zera i wyniósł $-0,04\text{‰}$; w Polsce we wsiach $0,5\text{‰}$). W układzie wewnątrzregionalnym niekorzystna sytuacja demograficzna w zakresie przyrostu naturalnego (wartość współczynnika była niższa niż -5‰) zaznaczyły się w szczególności w gminach miejskich położonych w południowej części województwa: Polanica-Zdrój ($-6,7\text{‰}$), Szczawno-Zdrój ($-5,8\text{‰}$), Duszniki-Zdrój ($-5,7\text{‰}$), Nowa Ruda ($-5,6\text{‰}$), Kamienna Góra ($-5,2\text{‰}$) i Karpacz ($-5,2\text{‰}$), a także w gminach miejsko-wiejskich: Mieroszów ($-6,3\text{‰}$), Lądek-Zdrój ($-5,5\text{‰}$), Mirsk ($-5,1\text{‰}$) oraz gminach wiejskich: Ruja ($-8,8\text{‰}$), Walim ($-5,3\text{‰}$) i Platerówka ($-5,2\text{‰}$). Korzystne zmiany demograficzne pod względem przyrostu naturalnego (wartość współczynnika wyższa niż 3‰) zarejestrowano w gminach wiejskich lub miejsko-wiejskich usytuowanych wokół Wrocławia: Siechnice ($5,8\text{‰}$), Kobierzyce ($5,4\text{‰}$), Długołęka ($4,7\text{‰}$), Czernica (4‰), Żórawina ($3,4\text{‰}$) i Jelcz-Laskowice (3‰), a także w gminach wiejskich: Jerzmanowa ($4,9\text{‰}$), Cieszków ($3,4\text{‰}$) i Głogów ($3,2\text{‰}$) oraz gminie miejsko-wiejskiej Polkowice (3‰).

Rysunek 5. Współczynnik przyrostu naturalnego w gminach województwa dolnośląskiego [2011-2015]

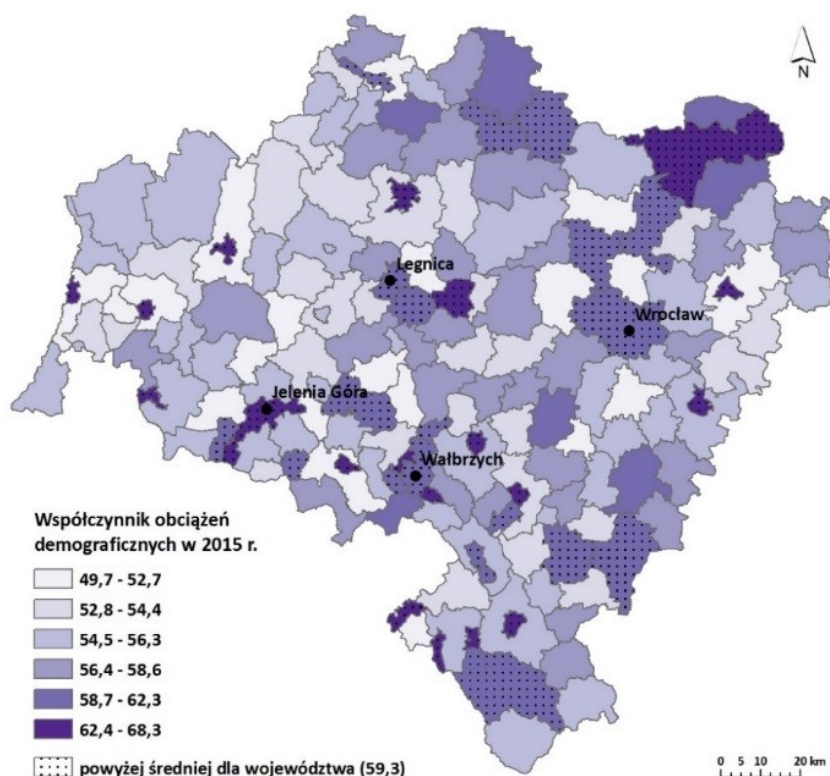
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

³ Współczynnik przyrostu naturalnego wyraża różnicę między liczbą urodzeń żywych i liczbą zgonów przeliczoną na 1000 mieszkańców.

W województwie dolnośląskim w latach 2011-2015 współczynnik przyrostu wędrownego⁴ (średnioroczny)⁵ osiągnął wartość dodatnią wynoszącą 0,4‰ (w Polsce -0,2‰) i była to jedna z najwyższych wartości wśród polskich regionów – wyższymi wartości współczynnika wyróżniły się tylko województwa: mazowieckie (2,5‰), małopolskie (1‰) i pomorskie (1‰). Podobnie jak w przypadku przyrostu naturalnego, także saldo migracji na Dolnym Śląsku w analizowanym okresie odznaczało się dużym zróżnicowaniem wewnątrzregionalnym w układzie miasto-wieś. Na obszarach miejskich zanotowano wyraźnie ujemne saldo migracji wynoszące -14 779 osób (średnioroczny współczynnik przyrostu wędrownego był równy -1,5‰; w Polsce w miastach -1,7‰), natomiast na obszarach wiejskich zarejestrowano relatywnie duże dodatnie saldo migracji równe 20 025 osób (średnioroczny współczynnik przyrostu wędrownego osiągnął wartość aż 4,5‰; w Polsce we wsiach 2‰). W układzie lokalnym korzystne tendencje w zakresie salda migracji (wartość współczynnika była wyższa niż 10‰) uwidoczniły się dobitnie w gminach podmiejskich Wrocławia: Siechnice (34,4‰), Czernica (31,7‰), Długołęka (29,8‰), Kobierzyce (20,9‰), Miękinia (19,6‰), Żórawina (17‰), Kąty Wrocławskie (15,3‰) i Wisznia Mała (12,5‰), a także w gminach wiejskich: Jerzmanowa (26,3‰), Lubin (22,9‰), Kunice (22,5‰), Jeżów Sudecki (12,8‰) i Głogów (11‰).

Rysunek 6. Współczynnik przyrostu wędrownego w gminach województwa dolnośląskiego [2011-2015]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Negatywne trendy rozwoju demograficznego rozpatrywane w aspekcie salda migracji (wartość współczynnika była niższa niż -5‰) zaobserwowano w szczególności w gminach miejskich usytuowanych

⁴ Współczynnik przyrostu wędrownego wyraża różnicę pomiędzy napływem wędrownym (liczba osób, które przybyły na stałe) i odpływem wędrownym (liczba osób, które wyjechały na stałe) przeliczoną na 1000 mieszkańców.

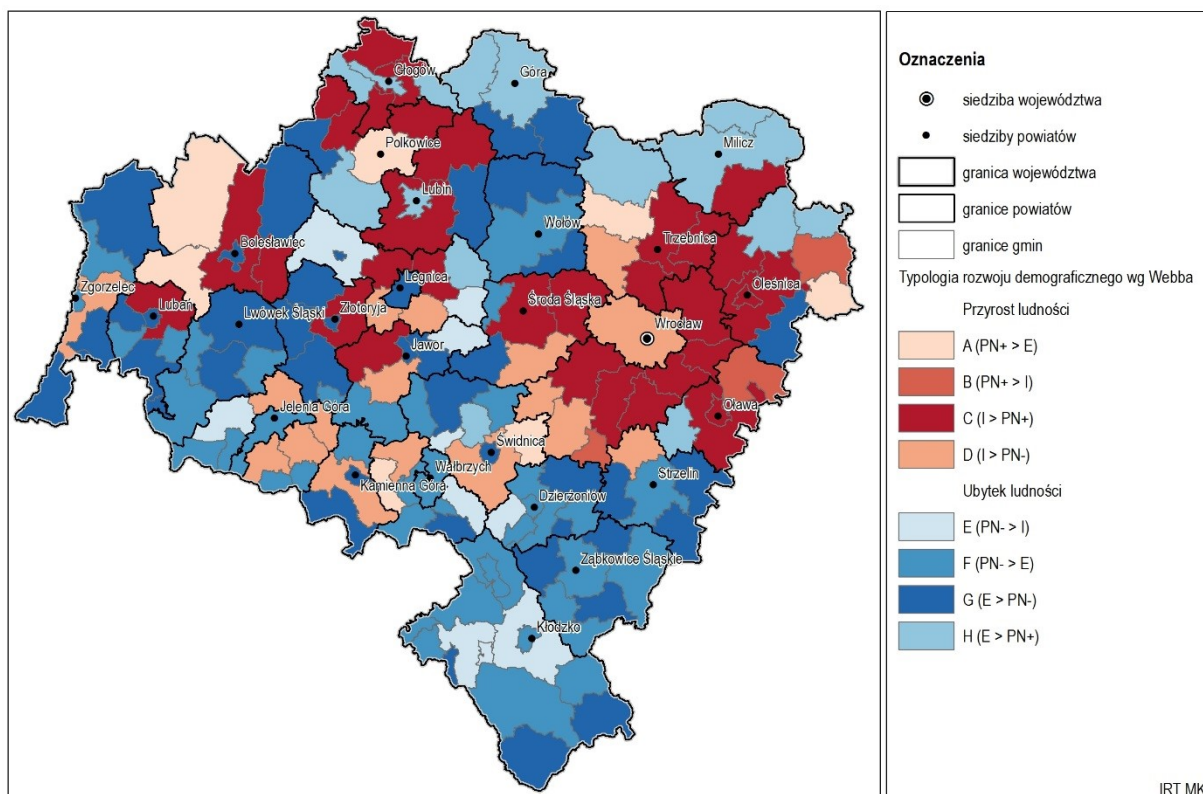
⁵ Przy konstrukcji współczynnika przyrostu wędrownego w latach 2011-2015 dla wszystkich analizowanych jednostek terytorialnych ze względu na brak danych nie uwzględniono salda migracji zagranicznych dla 2015 roku.

w południowej części województwa: Świeradów-Zdrój (-6,6‰), Kamienna Góra (-6,6‰) i Nowa Ruda (-5,1‰) oraz gminach miejskich położonych w Legnicko-Głogowskim Obszarze Funkcjonalnym (LGOF): Lubin (-6,7‰), Głogów (-6,2‰), Chojnów (-6,1‰), Jawor (-5,3‰) i Złotoryja (-5‰), a także kilku innych gminach wiejskich lub miejsko-wiejskich: Bogatynia (-7,4‰), Zagrodno (-7,3‰), Niechlów (-6,9‰), Pęcław (-6,6‰), Węgliniec (-5,5‰), Ścinawa (-5,4‰), Kondratowice (-5,2‰), Góra (-5,2‰) i Przeworno (-5,1‰).

Współzależność pomiędzy przyrostem naturalnym a przyrostem wędrownym w układzie gminnym można wyrazić stosując typologię Webba, w której wydzielono 8 głównych klas (typów) rozwoju demograficznego:

- klasa A – cechująca się przewagą przyrostu naturalnego nad ujemnym saldem migracji ($PN+ > E$);
- klasa B – z dominacją przyrostu naturalnego nad dodatnim saldem migracji ($PN+ > I$);
- klasa C – gdzie dodatnie saldo migracji góruje nad przyrostem naturalnym ($I > PN+$);
- klasa D – charakteryzująca się większą rolą dodatniego salda migracji w stosunku do ubytku naturalnego ($I > PN-$);
- klasa E – w obrębie której ubytek naturalny przeważa nad napływem migracyjnym ($PN- > I$);
- klasa F – z dominacją ubytku naturalnego w stosunku do emigracji ($PN- > E$);
- klasa G – gdzie emigracja ma większe znaczenie niż ubytek naturalny ($E > PN-$);
- klasa H – cechująca się dominacją emigracji nad przyrostem naturalnym ($E > PN+$).

Rysunek 7. Rozwój demograficzny gmin województwa dolnośląskiego [2011-2015]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W przestrzeni województwa dolnośląskiego zdecydowana większość gmin cechuje się ubytkiem ludności, generowany zarówno ujemnym przyrostem naturalnym, jak i ujemnym saldem migracji (typ F-G). Natomiast wyraźny wzrost liczby ludności, następujący głównie z powodu znacznego dodatniego

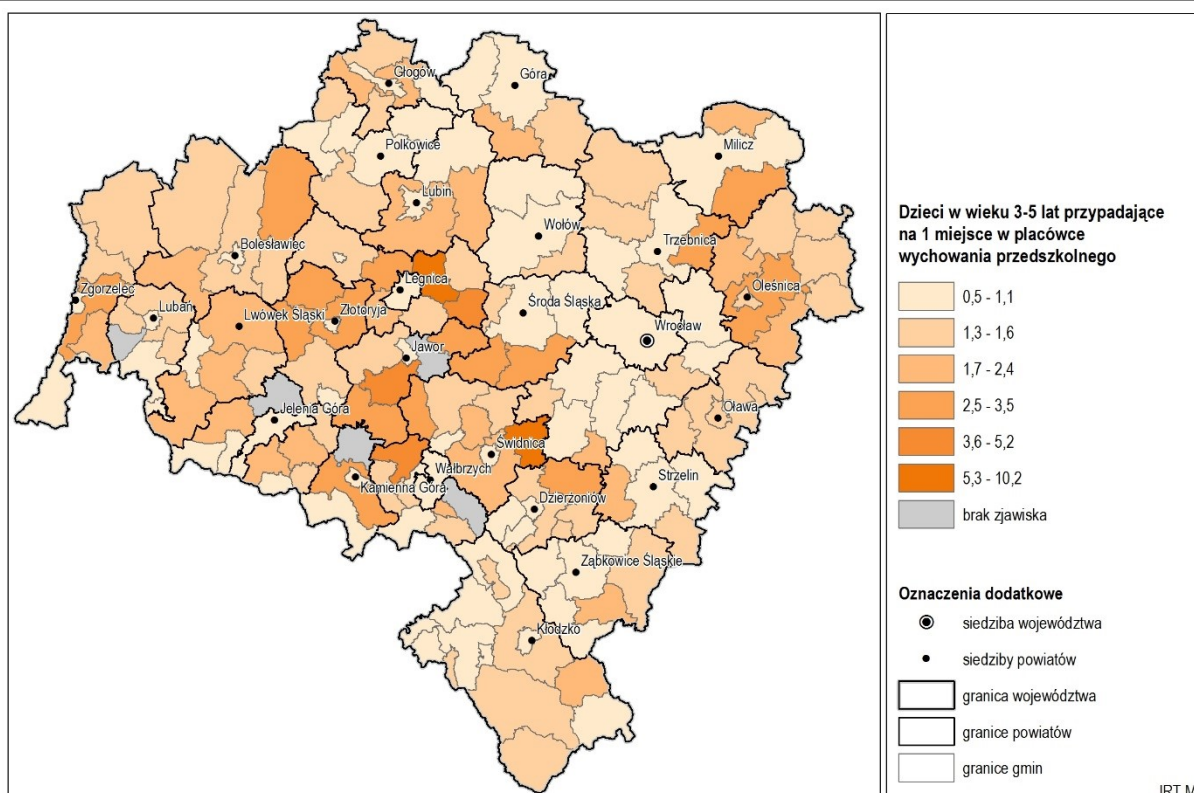
salda migracji, uwidacznia się w szczególności w gminach położonych wokół najważniejszych ośrodków miejskich: Wrocławia i Legnicy, co świadczy o postępującym procesie sururbanizacji.

1.2 SFERA SPOŁECZNA

Pod względem liczby dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego Dolny Śląsk zajmował w 2015 roku 5. miejsce wśród regionów z 1,07 osoby na 1 miejsce. Pod względem wartości tego wskaźnika najkorzystniej wypadają miejskie gminy: Karpacz (0,5), Polanica-Zdrój (0,6) czy Świeradów-Zdrój (0,7). Najwyższe wartości wskaźnik osiągnął w gminach wiejskich takich jak Kunice (10,2) i Marcinowice (7,9).

W gminach Mściwojów, Marciszów, Jeżów Sudecki, Walim i Platerówka w 2015 roku nie było wskazanych miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego, co związane być mogło z metodologią zbierania danych, a właściwie z terminem ich zbierania. Informacja o liczbie placówek wychowania przedszkolnego zbierana jest w połowie roku, natomiast dane o liczbie dzieci uczęszczających do tego typu placówek są średnioroczne. Może zatem dojść do sytuacji, kiedy otwarcie placówki ma miejsce już po dacie zbierania informacji przez GUS z zakresu liczby przedszkoli i punktów przedszkolnych.

Rysunek 8. Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na 1 miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w gminach województwa dolnośląskiego [2015]

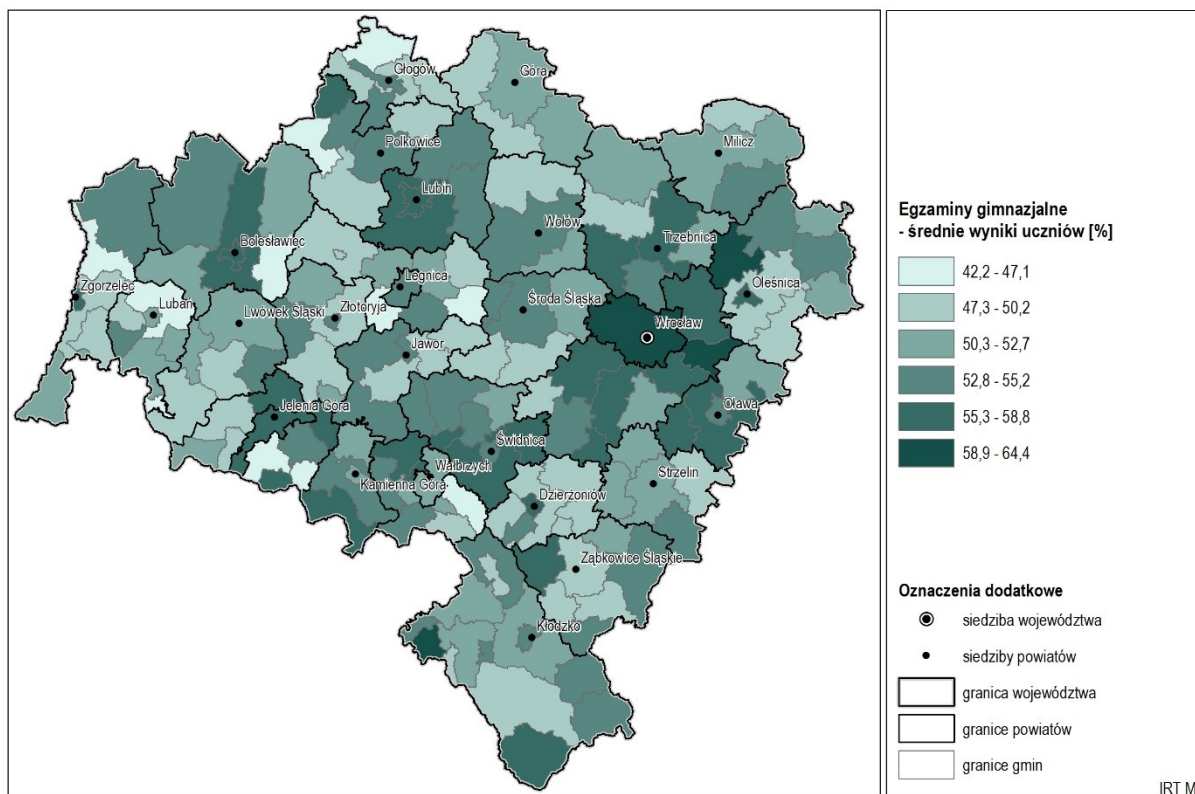

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2015 roku w województwie dolnośląskim średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego (z części humanistycznej i matematyczno-przyrodniczej) wyniosły 55,1%. Najniższe wyniki osiągnęli uczniowie w gminie wiejskiej Lubin (42,2%), Podgórzyn (43,4%), Walim (44,1%), Warta Bolesławiecka (45%) i Kotla (45,6%). Wynikami najwyższymi charakteryzowały się gminy: Czernica (64,4%), Wrocław (62,9%), Lewin Kłodzki (60,6%), Dobroszyce (59,8%), Stare Bogaczowice (58,8%) i Szczawno-Zdrój (58,6%).

W trzech gminach wiejskich: Bolesławiec, Chojnów i Lubin nie prowadzono placówek gimnazjalnych. Ze względu na metodologię obliczeń, przyjęto jednak dla tych gmin wartości wyników z egzaminów z gmin miejskich gdzie istnieją gimnazja i gdzie dzieci zamieszkujące te jednostki wiejskie są najczęściej dowożone do szkoły.

Rysunek 9. Średnie wyniki uczniów z egzaminu gimnazjalnego w gminach województwa dolnośląskiego [2015]

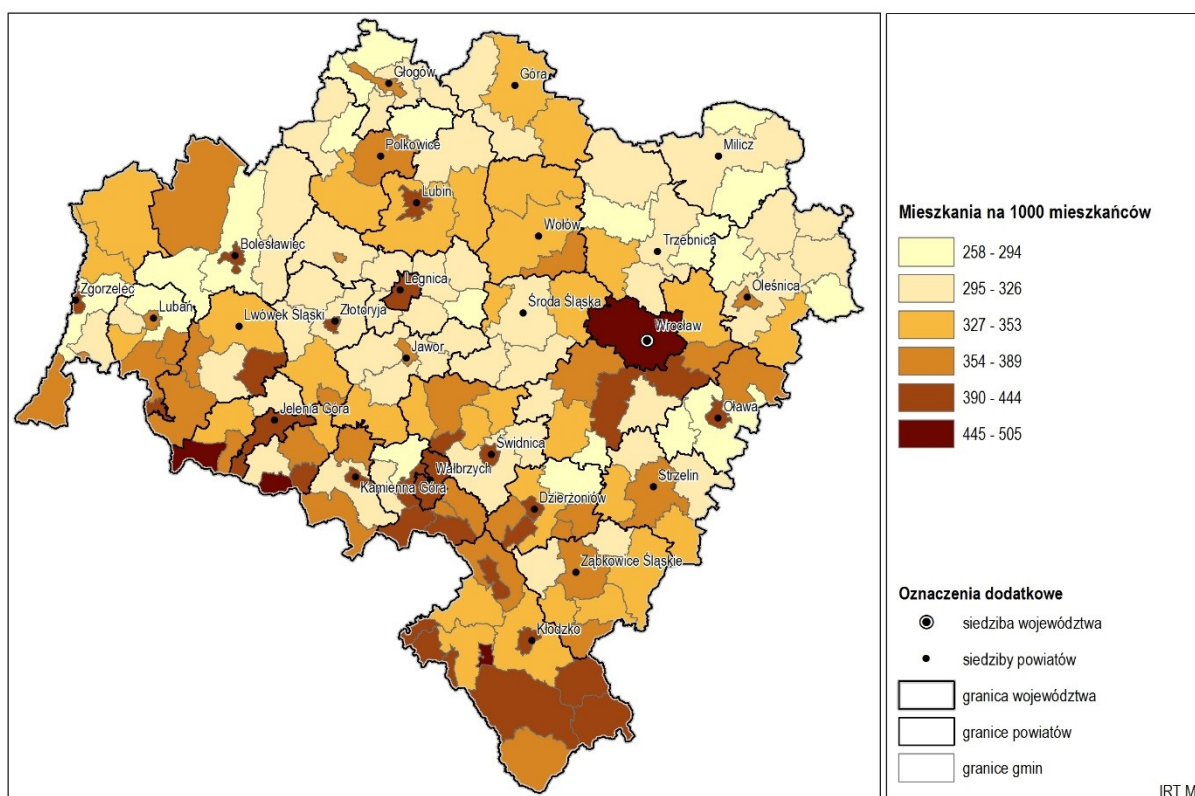
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zasoby mieszkaniowe wyrażone liczbą mieszkań na 1000 mieszkańców były w 2015 roku dość zróżnicowane terytorialnie, wahając się od 258 w gminie Jordanów Śląski do 505 w Szklarskiej Porębie. Ogółem największymi zasobami mieszkaniowymi dysponują mieszkańcy gmin miejskich na czele z Wrocławiem (496 mieszkań) oraz gmin ich bezpośredniego sąsiedztwa. Na tle całego regionu wyróżnia się jego południowa część, gdzie wartość wskaźnika była najwyższa. Tam głównie dominowały miejskie gminy o charakterze uzdrowskim (Polanica-Zdrój, Świeradów-Zdrój, Duszniki-Zdrój), czy turystycznym (Karpacz, Jelenia Góra, Kłodzko).

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania pozostającego do dyspozycji jednej osoby w województwie dolnośląskim w 2015 roku wynosiła 28,3 m² i była nieco wyższa niż ogółem w kraju (27 m²). Najniższą wartością wskaźnika charakteryzowały się miejskie gminy miejskie Kamienna Góra (21,8 m²), Głogów (21,8 m²), Bielawa (22,5 m²) i Boguszów-Gorce (22,5 m²). Najwięcej metrów kwadratowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca przypadało w gminach podmiejskich Wrocławia: Czernica (42,8 m²), Kobierzyce (42 m²), Siechnice (40,1 m²), Długołęka (39,8 m²) i Kąty Wrocławskie (37,8 m²). Stosunkowo wysokie wartości wskaźnik przyjmował również w gminach turystycznych: Karpacz (41,8 m²) i Szklarska Poręba (39,2 m²).

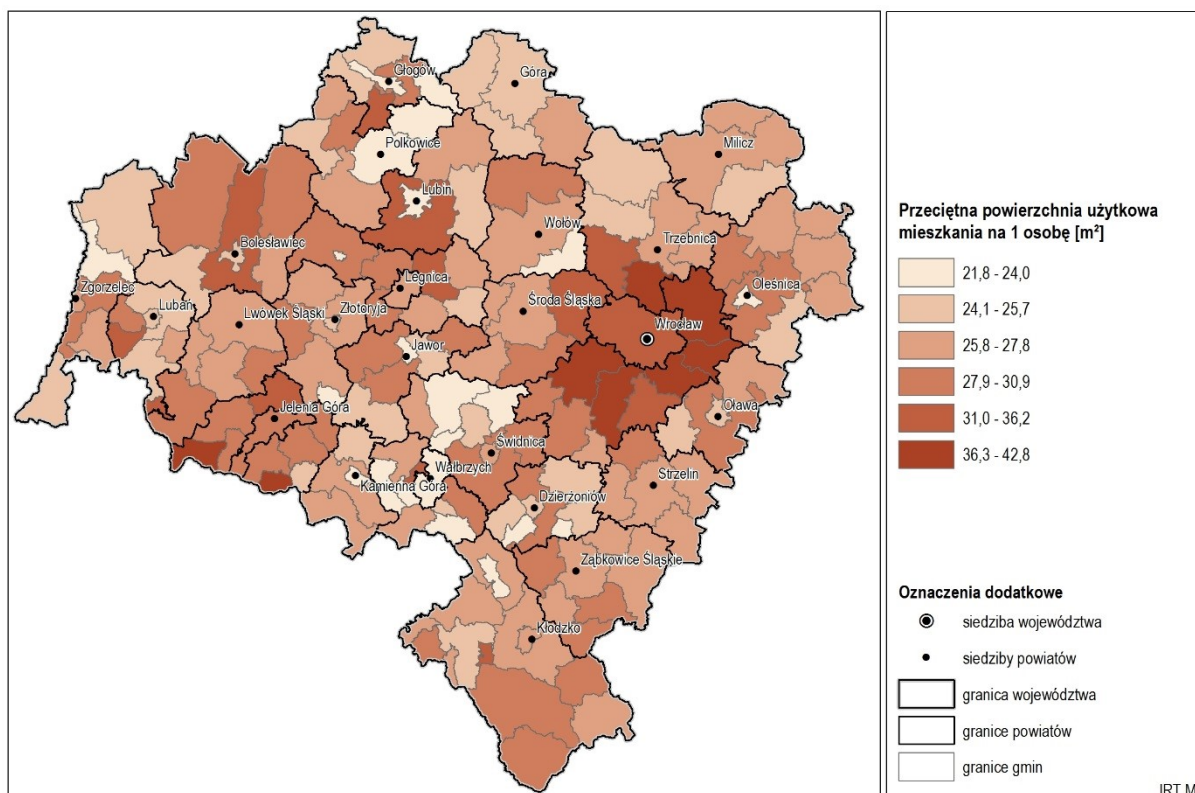

Rysunek 10. Liczba mieszkań na 10000 mieszkańców w gminach województwa dolnośląskiego [2015]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

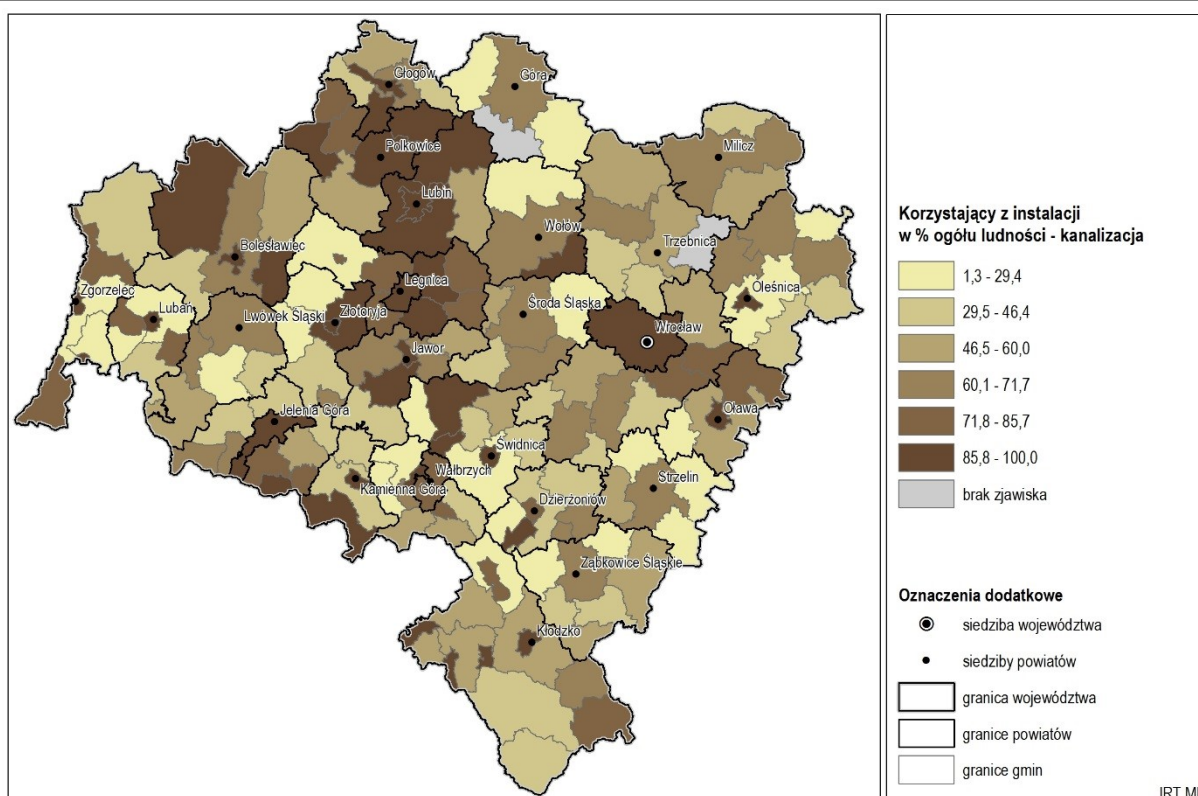
Rysunek 11. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminach województwa dolnośląskiego [2015]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2015 roku w regionie z kanalizacji sanitarnej korzystało średnio 75,7% mieszkańców (przy średniej 69,7% korzystających w skali kraju). Najniższy odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w gminach w województwie dolnośląskim wyniósł 1,3% w gminie wiejskiej Lubań. Bardzo niski udział notowano również w gminie Domaniów (2,8%), Przeworno (9,4%) i Międzybórz (10,9%). W dwóch gminach, Jemielno i Zawonia, wg danych BDL GUS nie zarejestrowano natomiast korzystających z kanalizacji. Najwyższym udziałem skanalizowania, bo aż 100% odznaczały się gminy Brzeg Dolny, gmina miejska Kamienna Góra i Warta Bolesławiecka. 99,9 % mieszkańców korzystało z kanalizacji w gminie Rudna, 99,7% w gminie Polkowice, 99,6% w gminie Grębobice i 99,5% w gminie miejskiej Lubin i Jawor.

Rysunek 12. Udział mieszkańców korzystających z kanalizacji w ogólnej liczbie ludności w gminach województwa dolnośląskiego [2015]

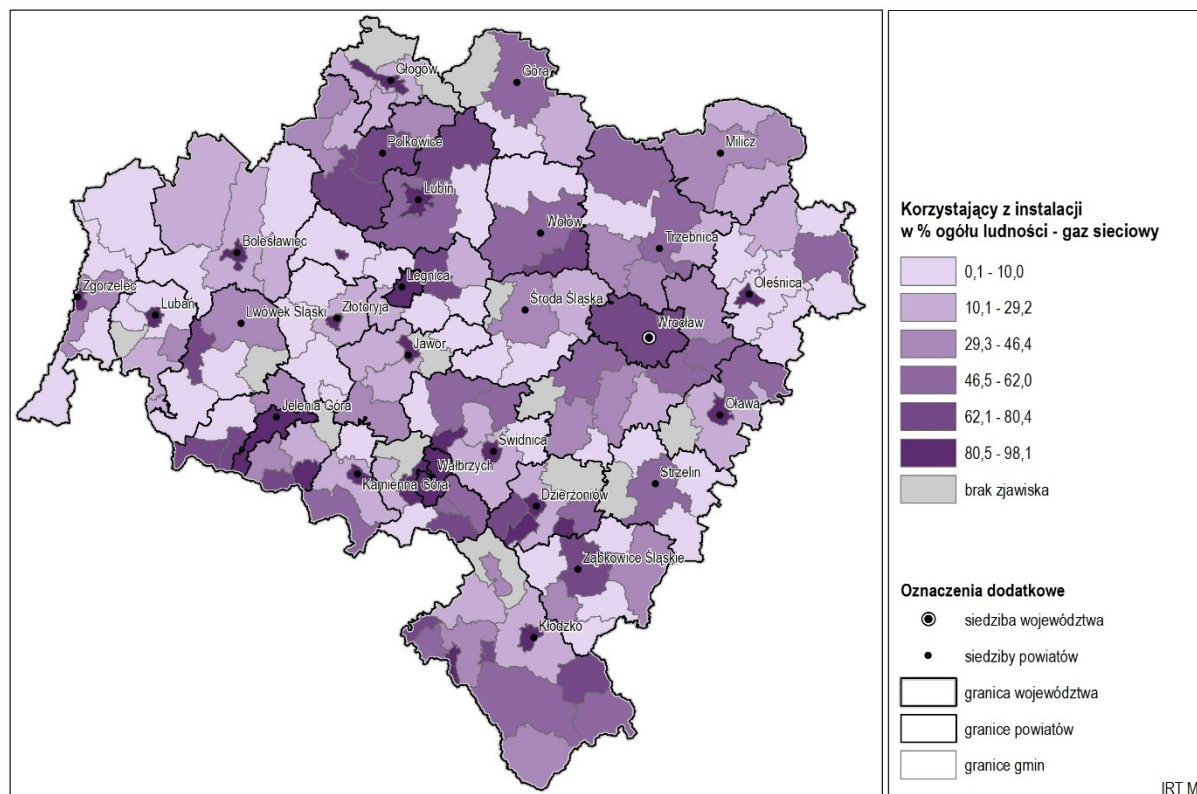
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2015 roku 61,3% mieszkańców województwa korzystało z gazu ziemnego doprowadzanego sieciowo, przy 52,1% w kraju. Do końca 2015 roku w 14 gminach mieszkańcy nie korzystali z gazu sieciowego. Były to przede wszystkim gminy wiejskie (Domaniów, Niechlów, Nowa Ruda, Platerówka, Stare Bogaczowice, Pęcław, Mietków, Łągielniki, Janowice Wielkie, Kotla, Malczyce, Kondratowice i Mściwojów) oraz jedna miejsko-wiejska – Wleń. W 43 gminach odsetek ludności korzystającej z gazu sieciowego wynosił poniżej 10%. Najwyższymi udziałami charakteryzują się gminy miejskie: Lubin (98,1%), Bielawa (96,5%), Zgorzelec (96,2%), Dzierżoniów (95,4%) oraz Chojnów (95,2%).

W 3 gminach Dolnego Śląska w 2015 roku nie funkcjonowały przychodnie lekarskie (Janowice Wielkie, gmina wiejska Lubań i Lewin Kłodzki). Największą liczbą przychodni w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców charakteryzowała się gmina Polanica-Zdrój i Duszniki-Zdrój (po 15 placówek). Po 9 funkcjonowało w gminie Świeradów-Zdrój i Pęcław, a 8 w gminie miejskiej Kłodzko. Tylko jedną placówką na 10 000 posiadała gminy wiejskie Dzierżoniów, Bolesławiec, Czernica oraz gminy miejsko-wiejskie Prochowice, Przemków i Polkowice.

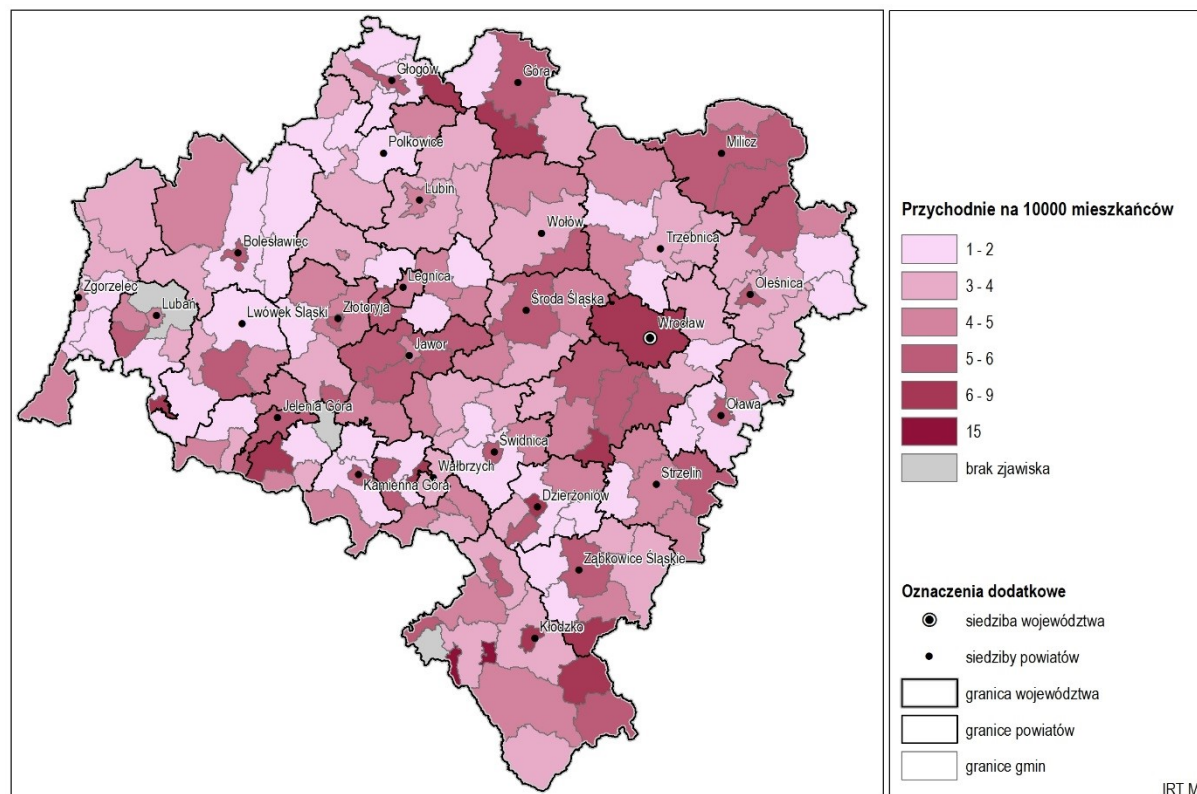

Rysunek 13. Udział mieszkańców korzystających z gazu sieciowego w ogólnej liczbie ludności w gminach województwa dolnośląskiego [2015]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

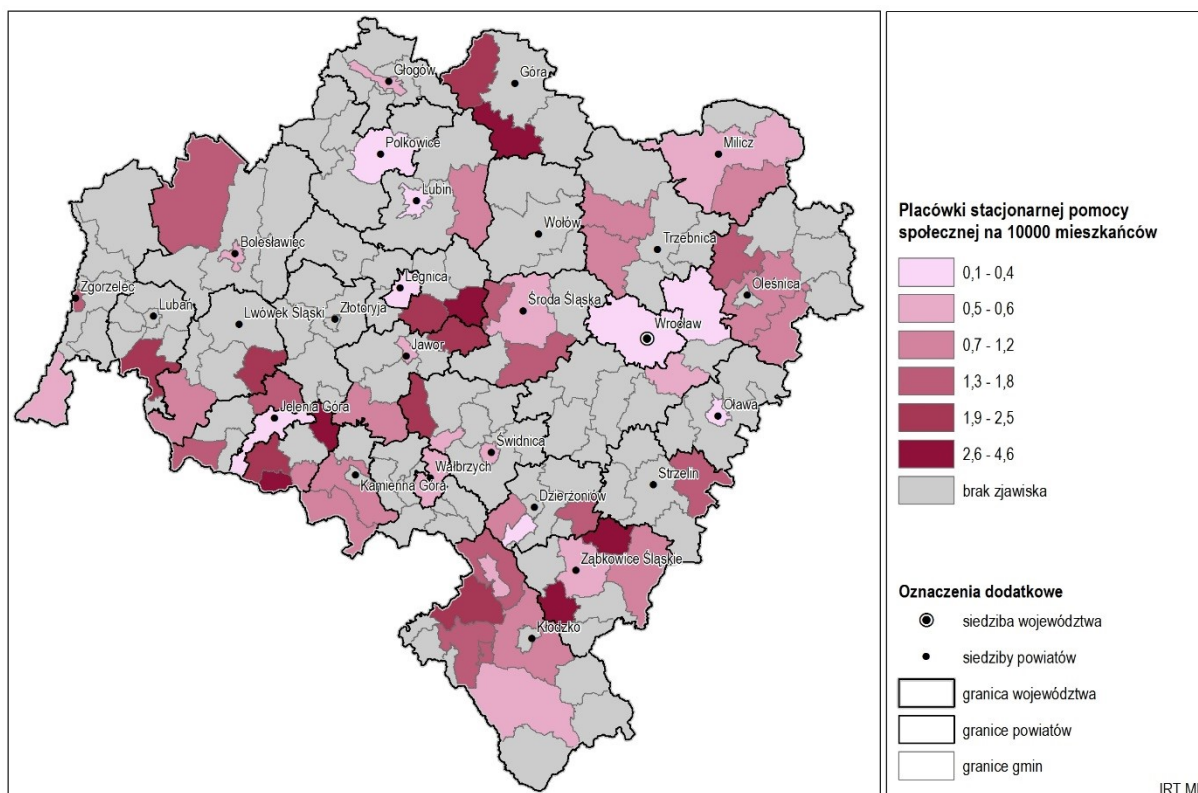
Rysunek 14. Liczba przychodni na 10000 mieszkańców w gminach województwa dolnośląskiego [2015]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 108 gminach województwa dolnośląskiego nie ma placówkę stacjonarnej pomocy społecznej (64% ogólnej liczby gmin w regionie). Najniższe wartości przybiera wskaźnik w gminach miejskich Lubin (0,1), Oława (0,3), Bielawa (0,3) wiejskiej Długołęka (0,4), Wrocławiu (0,4), gminie Polkowice (0,4) i Jeleniej Górze (0,4). Najkorzystniejszej sytuacji wygłąda w gminie Janowice Wielkie (4,6), Karpaczu (4,1), gminie Ruja (3,8), Bardo (3,7), Ciepłowody (3,2) i Jemielno (3,2).

Rysunek 15. Liczba placówek stacjonarnej pomocy społecznej na 10000 mieszkańców w gminach województwa dolnośląskiego [2015]

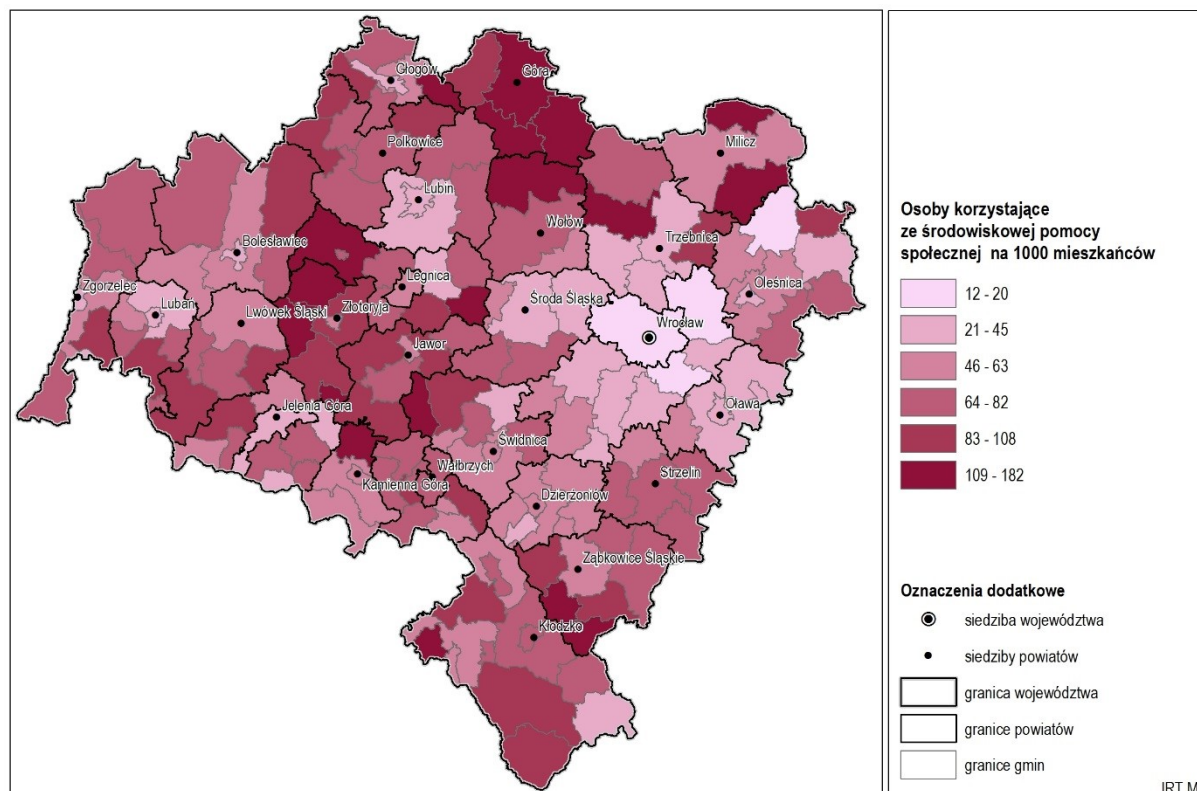
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2015 roku w województwie dolnośląskim z pomocy społecznej średnio korzystały 52 osoby na 1000 mieszkańców (średnia dla kraju 71 osób na 1000 ludności). Najniższe wartości wskaźnik przyjął głównie w gminach położonych w sąsiedztwie Wrocławia: Długołęka (12), Siechnice (20), Kąty Wrocławskie (22), Miękinia (24). Sam Wrocław charakteryzował się wartością wskaźnika na poziomie 20 osób na 1000 ludności. Niska wartość wystąpiła również w gminie Twardogóra (17). Najmniej korzystnie wypadły gminy położone w środkowej i północnej części regionu: Jemielno (181), Pęcław (170), Cieszków (150), Ruja (138), Góra (135) i Wojcieszów (131).

Pod względem liczby czytelników bibliotek publicznych przypadających na 1000 mieszkańców, w 2015 roku średnio na Dolnym Śląsku 160 czytelników przypadło na 1000 ludności (przy 162 czytelnikach w kraju). Tylko jedna trzecia gmin regionu posiadała wartości wyższe od średniej, przy czym dwukrotnie więcej czytelników na 1000 mieszkańców było jedynie w gminach: Stara Kamienica (347) oraz Szczawno-Zdrój (358). Na najniższym poziomie aktywnym czytelnictwem wykazała się gmina wiejska Głogów z 24 osobami.

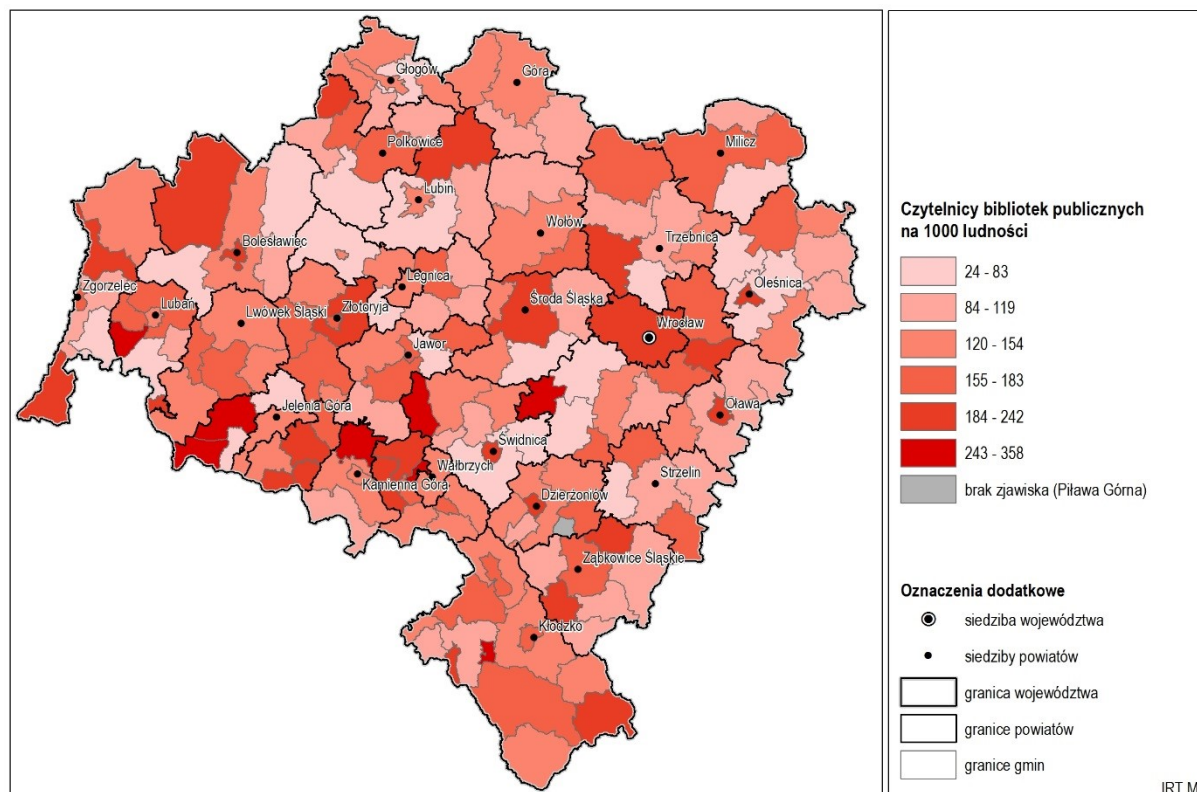

Rysunek 16. Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców w gminach województwa dolnośląskiego [2015]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rysunek 17. Liczba czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminach województwa dolnośląskiego [2015]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

1.3 POZIOM ROZWOJU SPOŁECZNEGO – UJĘCIE SYNTETYCZNE

Do określenia poziomu rozwoju społecznego województwa dolnośląskiego użyto wskaźnika syntetycznego, który został skonstruowany w oparciu o zmienne cząstkowe (tabela 1).

Tabela 1. Zestaw wskaźników użytych do oceny poziomu rozwoju sfery społecznej

Lp.	SFERA SPOŁECZNA	S/D	NTS	Rok
S1	Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na 1 miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	D	5	2015
S2	Egzaminy gimnazjalne - średnie wyniki uczniów	S	5	2015
S3	Mieszkania na 1000 mieszkańców	S	5	2015
S4	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	S	5	2015
S5	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności - kanalizacja	S	5	2015
S6	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności - gaz sieciowy	S	5	2015
S7	Przychodnie na 10000 mieszkańców	S	5	2015
S8	Placówki stacjonarnej pomocy społecznej na 10000 mieszkańców	S	5	2015
S9	Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	D	5	2015
S10	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	S	5	2015

Oznaczenia: S – stymulanta, D – destymulanta.

Źródło: opracowanie własne.

W przestrzeni województwa dolnośląskiego podzielonego na gminy można zauważyć, iż najwyższym poziomem rozwoju społecznego (czyli obszarem koncentracji pozytywnych cech społecznych) charakteryzują się gminy miejskie, a także gminy położone w sąsiedztwie większych ośrodków miejskich regionu (Wrocławia, Jeleniej Góry, Wałbrzycha).

Najwyższe wartości wskaźnika syntetycznego opisującego poziom rozwoju społecznego osiągnęły gminy miejski Karpacz (1,77) i Polanica-Zdrój (1,73). Na kolejnych miejscach uplasowała się gmina Wrocław (1,44), Szczawno-Zdrój (1,31), Szklarska Poręba (1,24) i Duszniki-Zdrój (1,06).

Wartości z klasy następnej – wysokiego rozwoju społecznego osiągnęły między innymi gmina wiejska Czernica (0,93), miejsko-wiejska Siechnice (0,92), miejskie Zgorzelec (0,85), Bolesławiec (0,81) i Jelenia Góra (0,81). W sumie, w dwóch najwyższych klasach, gdzie poziom rozwoju społecznego zdefiniowany został jako bardzo wysoki i wysoki znalazło się ponad 25% gmin Dolnego Śląska (43 jednostki, z czego 6 gmin z bardzo wysokim poziomem rozwoju).

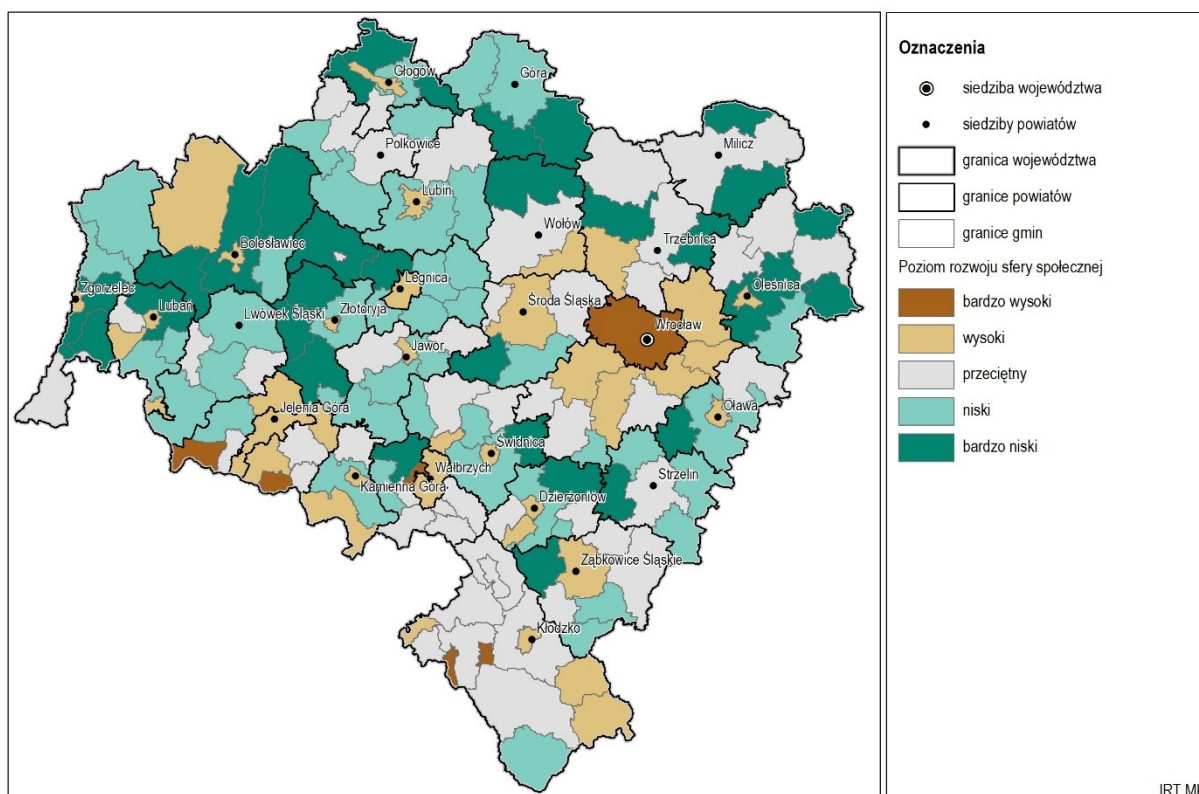
O wysokiej pozycji Karpacza na tle innych gmin województwa dolnośląskiego, a tym samym bardzo wysokim poziomie rozwoju społecznego zadecydowały w głównej mierze wartości wskaźnika opisującego liczbę placówek stacjonarnej pomocy społecznej na 10 000 mieszkańców oraz przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę. Na pozycję Polanicy-Zdrój natomiast wpłynęła wartość wskaźnika prezentującego liczbę przychodni lekarskich na 10 000 mieszkańców oraz liczbę mieszkań na 1000 mieszkańców. W pozostałych przypadkach, o wysokiej pozycji jednostek, decydowała liczba mieszkań na 1000 mieszkańców (gmina Wrocław, Szklarska Poręba i Jelenia Góra), przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (gmina Siechnice i Czernica), udział mieszkańców korzystających z instalacji gazowej (gmina miejska Zgorzelec i Bolesławiec), liczba przychodni lekarskich na 10 000 mieszkańców (Duszniki-Zdrój) oraz, co ciekawe, liczba czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności (Szczawno-Zdrój).

Gminy o bardzo niskim i niskim poziomie rozwoju społecznego to przede wszystkim gminy wiejskie z niewielkim udziałem gmin miejsko-wiejskich. Pod względem ich rozmieszczenia w przestrzeni

województwa dolnośląskiego, występują one przede wszystkim w części zachodniej (powiat bolesławiecki, złotoryjski, lubański, zgorzelecki i zachodnia część powiatu legnickiego), północnej (powiat głogowski, górowski, częściowo milicki, trzebnicki, wołowski i oleśnicki) oraz części południowej (z powiatem ząbkowickie, dzierzoniowskim i strzelińskim).

Rysunek 18. Poziom rozwoju społecznego gmin województwa dolnośląskiego [2015]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Najniższą wartość przyjął wskaźnik dla gminy wiejskiej Lubań (-0,93). Kolejne były gminy wiejskie Marcinowice (-0,85), Sulików (-0,84), Cieszków (-0,80), Zawonia (-0,74), Zagrodno (-0,72), a także Kotla i Chojnów (-0,70). W sumie do kategorii gmin o bardzo niskim poziomie rozwoju społecznego zaliczono prawie 16% gmin regionu (27 jednostek).

Na niską pozycję tych jednostek wpływ miały różne wskaźniki. Na przykład o niskiej pozycji gminy wiejskiej Lubań zdecydował m.in. niski udział ludności korzystającej z kanalizacji sanitarnej (podobnie w gminie Zawonia). W gminie Marcinowice oraz Zagrodno przeważała natomiast wysoka liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadająca na 1 miejsce w placówce wychowania przedszkolnego. W gminie Sulików zdecydowała, podobnie jak w gminie wiejskiej Chojnów, liczba czytelników bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców. W gminie wiejskiej Cieszków była to wysoka liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców, a w gminie Kotla zdecydowały średnie wyniki uczniów z egzaminów gimnazjalnych.

Reszta obszaru Dolnego Śląska zakwalifikowana została do kategorii gmin o przeciętnym poziomie rozwoju sfery społecznej (prawie 59% jednostek).

Jednostki administracyjne, w których poziom rozwoju społecznego osiągnął wartość bardzo niską lub niską w stosunku do reszty gmin województwa dolnośląskiego charakteryzują się niedostatecznym rozwojem usług publicznych, a także niższą dostępnością do nich. Przekłada się to bezpośrednio na niższą jakość kapitału społecznego, a tym samym jakość i standard życia mieszkańców.

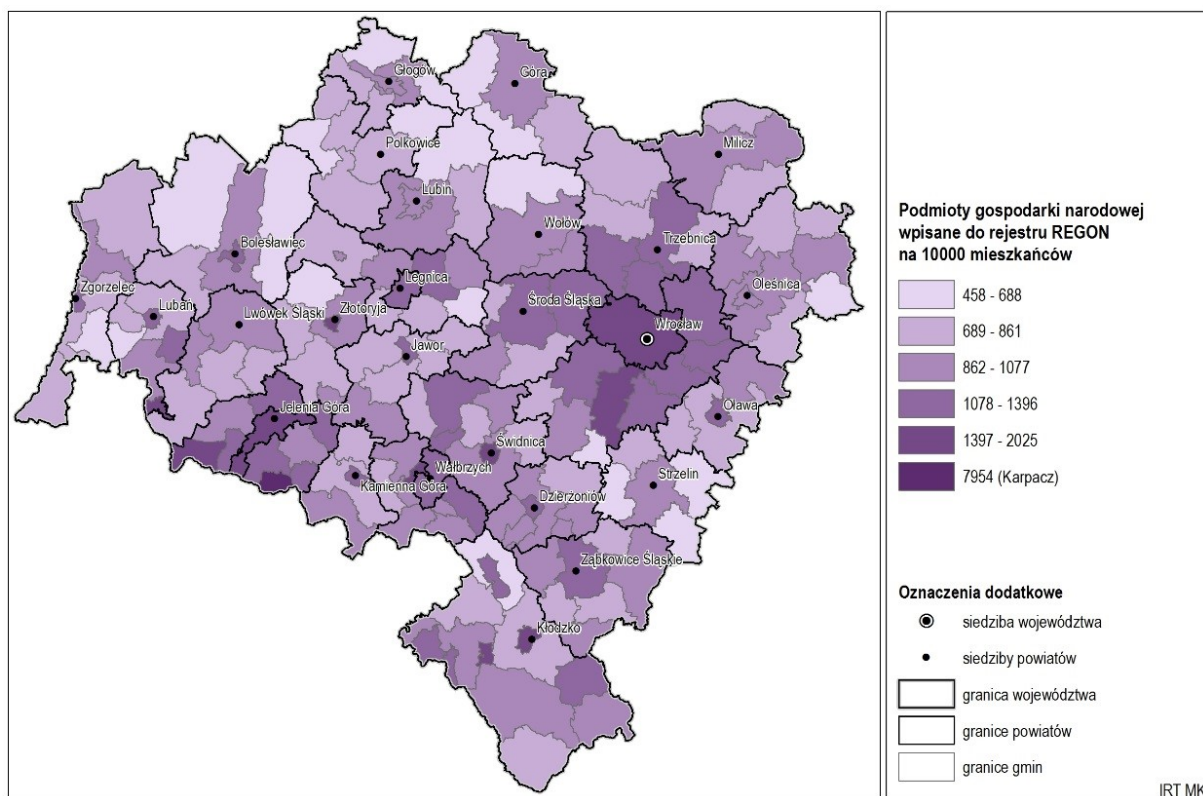
2 ROZWÓJ GOSPODARCZY

2.1 SFERA GOSPODARCZA

W województwie przypada 1 230 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności, czyli znacznie powyżej średniej krajowej wynoszącej 1 089. Klasyfikuje to region na 3. miejscu w kraju, po województwie mazowieckim (1 432) i zachodniopomorskim (1 290), a od 2010 roku wskaźnik ten wzrósł o 8,3% (Polska 7,3%). W 2015 roku w 33,1% gmin w regionie wartość tego wskaźnika wynosiła powyżej 1000 podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. ludności, a najwyższa wartość tego wskaźnika odnotowana została w Karpaczu (7 954 podmiotów) i była on ponad sześciokrotnie wyższy niż średnio w województwie. Kolejne gminy z wysokim wskaźnikiem stanowiły Szczawno-Zdrój (2 025) i Szklarska Poręba (1 920), czyli w gminy o dużych walorach turystycznych. Stolica województwa plasowała się zaraz za nimi z wartością 1 781 podmiotów.

Pod względem liczby zarejestrowanych przedsiębiorców na 10 tys. ludności w regionie wyróżniają się gminy miejskie o charakterze turystycznym oraz gminy skupione wokół większych ośrodków miejskich takich jak: Wrocław, Jelenia Góra oraz Legnica. W 50 gminach na terenie województwa zarejestrowanych było po mniej niż 500 podmiotów gospodarczych, a najniższa ich liczba w przeliczeniu na 10 tys. ludności odnotowana została w gminie Grębocice (470) i Ruja (458).

Rysunek 19. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON na 10000 mieszkańców w gminach województwa dolnośląskiego [2015]

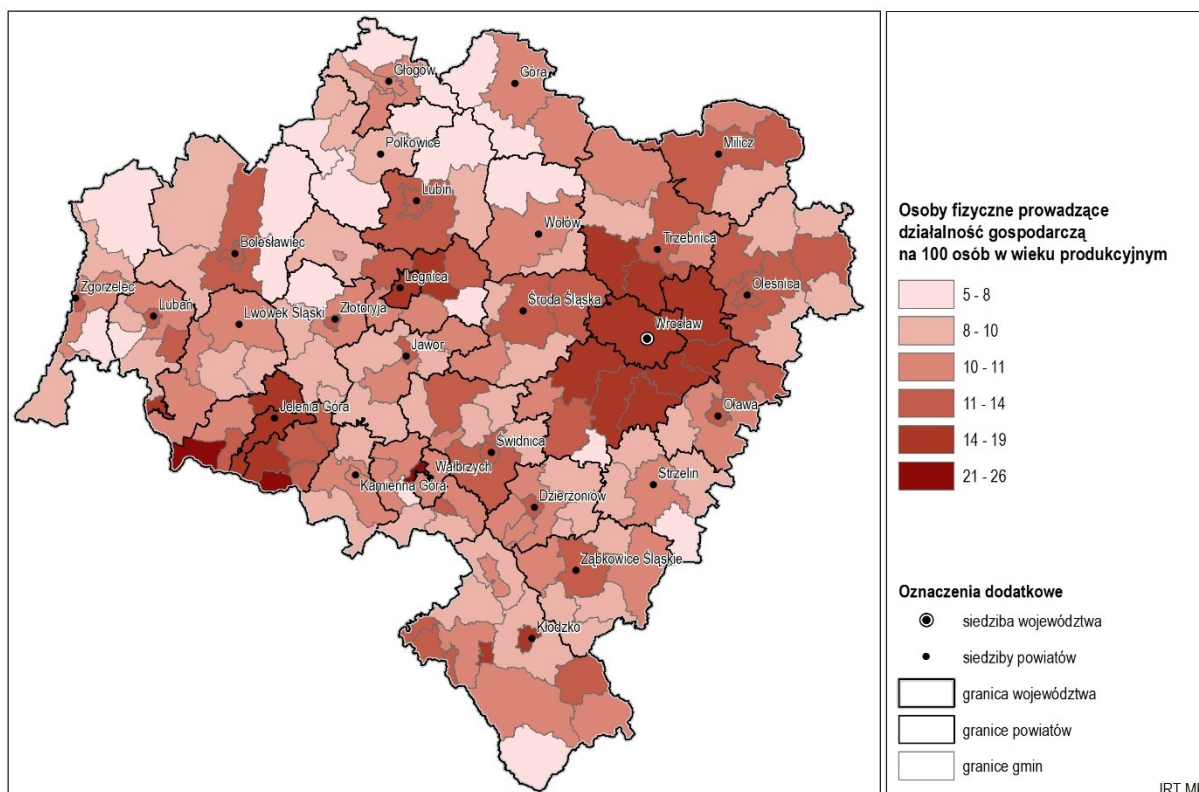
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2015 roku na Dolnym Śląsku działalność gospodarczą prowadziło 12,9 osoby fizycznej na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wartość tego indykatora w regionie była nieznacznie wyższa niż średnio o kraju (12,4 osoby). W około ¼ gmin na Dolnym Śląsku (18,3%) liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym przekraczała średnią w województwie. Podobnie jak

w przypadku liczby podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności, również w przypadku liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w regionie najwyższa wartość wskaźnika odnotowana została w Karpaczu (26,4 osoby). Również w tym przypadku dominowały gminy miejskie o charakterze turystycznym oraz gminy aglomeracji wrocławskiej: Szczawno-Zdrój (21,7), Szklarska Poręba (21,1), Polanica-Zdrój (18,8), Wrocław (18), Kobierzyce (17,5), Siechnice (17), Czernica (16,6) i Jelenia Góra (16,4). W 3 gminach wartość wskaźnika nie przekroczyła 6 osób, były to Niechlów (5,9), Ruja (5,5) i Grębocice (5,4).

Rysunek 20. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminach województwa dolnośląskiego [2015]

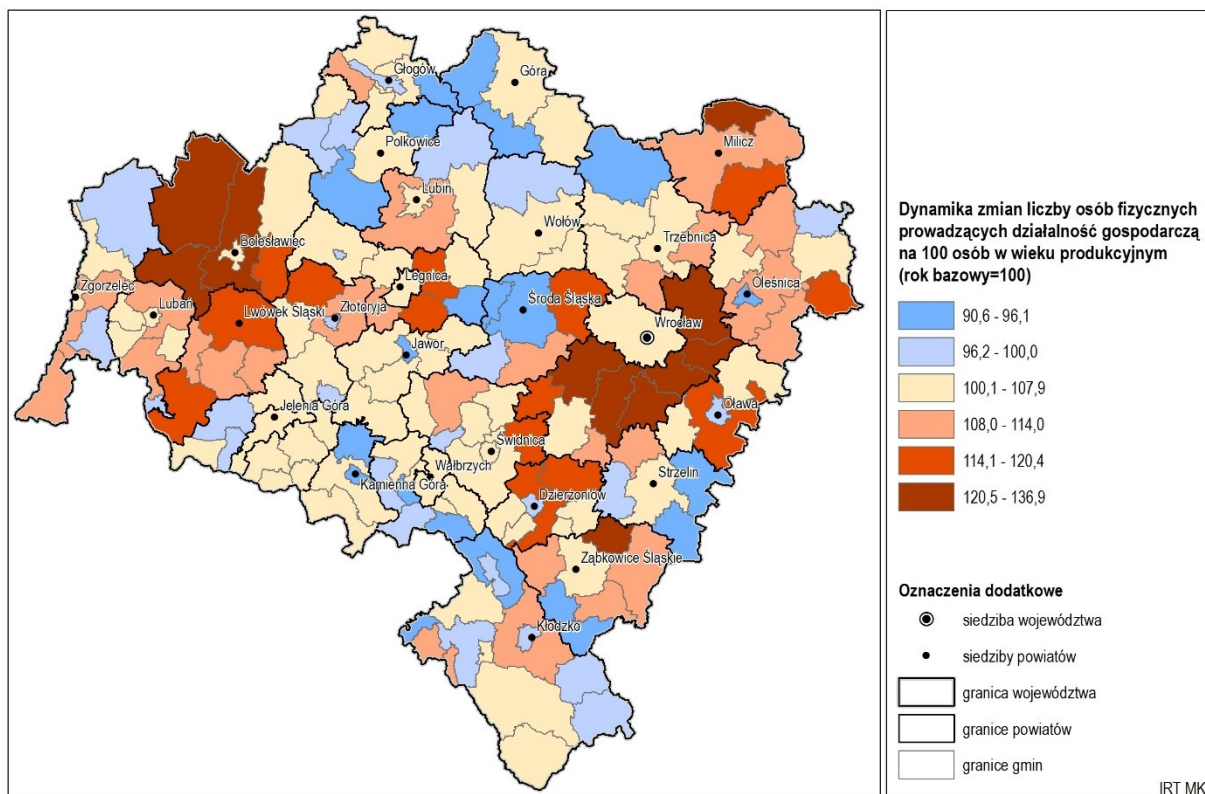

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dynamika zmian liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2010-2015 w 71,6% gmin na Dolnym Śląsku była dodatnia, w jednym mieście (Lubań) nie zmieniła się, a w pozostałych 27,8% była ujemna. W największym stopniu liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym zwiększyła się w gminach powiatu wrocławskiego oraz w sąsiedztwie miasta Bolesławiec. Na mapie 4 zauważyć można również intensywną dodatnią ich zmianę w paśmie od Świdnicy do Dzierżoniowa. Najwyższe wartości przyjęła ona w gminach: Osiecznica (136,8), Ciepłowody (131,3), Żórawina (130), Kobierzyce (127), Czernica (127,2), Bolesławiec (125), Długołęka (124,5), Nowogrodziec (123,5), Cieszków (123,5), Kąty Wrocławskie (123,1). Najniższa dynamika w tym zakresie odnotowana została natomiast w mieście Oleśnica (92,2) oraz gminach Nowa Ruda (92,1), Złoty Stok (91,9) oraz Malczyce (90,).

Rysunek 21. Dynamika zmian liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminach województwa dolnośląskiego [2010-2015]

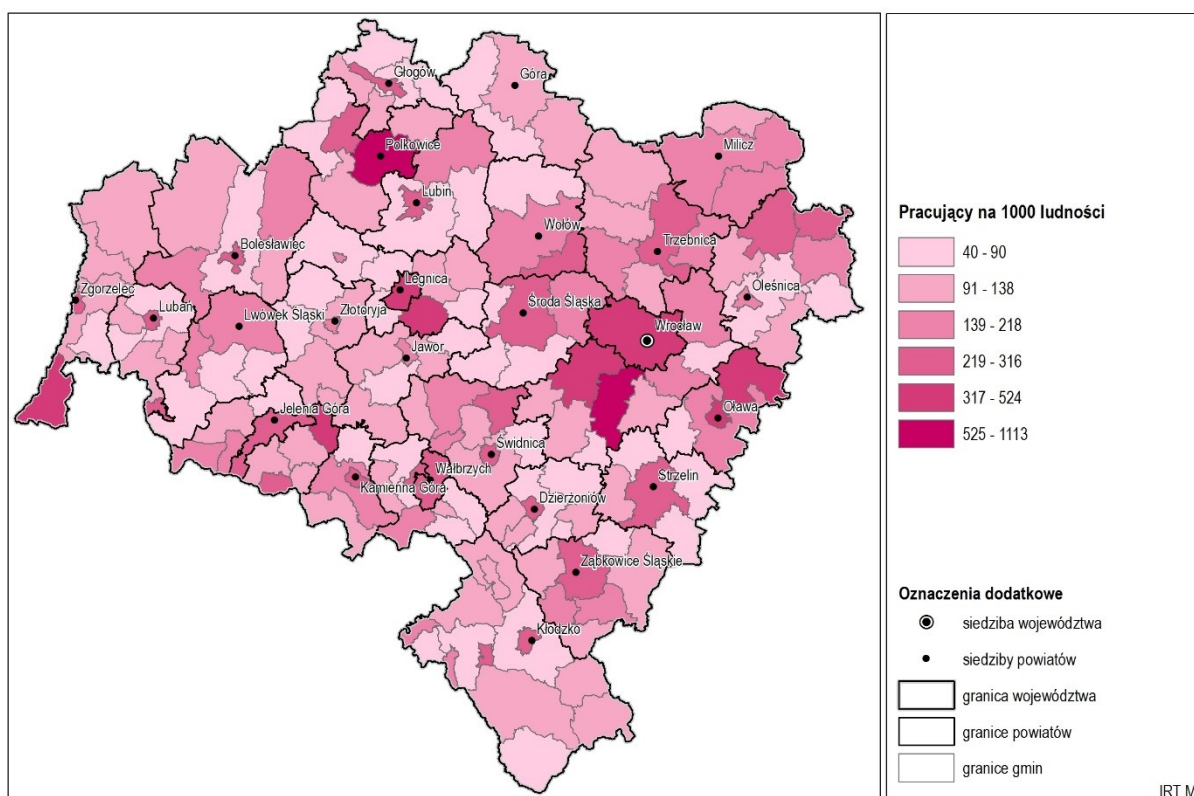
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2015 roku liczba pracujących w województwie dolnośląskim na 1000 ludności wynosiła średnio 255 osób, powyżej średniej krajowej wynoszącej 232 osoby. Najwyższa liczba pracujących w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowana została w podwrocławskiej gminie Kobierzyce i wynosiła 1 113 osób i wynika ze znacznej liczby zakładów produkcyjnych zlokalizowanych na jej terenie i dowożonych do nich pracowników z innych gmin. Równie wysoka ich liczba odnotowana została w gminie Polkowice – 977 pracujących na 1000 ludności. W rankingu wysokie wartości tego wskaźnika zostały osiągnięte również w miastach: Wrocław (408), Oława (356), Legnica (328) i Świdnica (316) oraz gminach: Legnickie Pole (524), Jelcz-Laskowice (420), Bogatynia (365) i Kąty Wrocławskie (344).

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, będący destymulantą rozwoju gospodarczego, w 2015 roku wynosił na Dolnym Śląsku 5,5%, poniżej średniej w kraju będącej na poziomie 6,5%. W 64,5% gmin w regionie przekraczał on jednak podaną wyżej średnią, a w 15,4% wynosił powyżej 10%. Najwyższe udziały bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym odnotowane zostały w gminach Lewin Kłodzki (14,3%), Świerzawa (14%), Jemielno (13,7%), Bolków (13,4%), Wojcieszów (12,9%), Pielgrzymka (12,8%), Mirsk (12,5%) oraz Pęcław (12,4%). Należy również zwrócić uwagę, że gminy osiągające wysokie wartości tego wskaźnika skupione są głównie w północnej i południowej części województwa oraz powiatach jaworskim, lwóweckim i złotoryjskim. Najniższym udziałem bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym odznaczają się gminy aglomeracji wrocławskiej oraz w miastach Jelenia Góra oraz Bolesławiec i Lubin i w najbliższym ich sąsiedztwie.

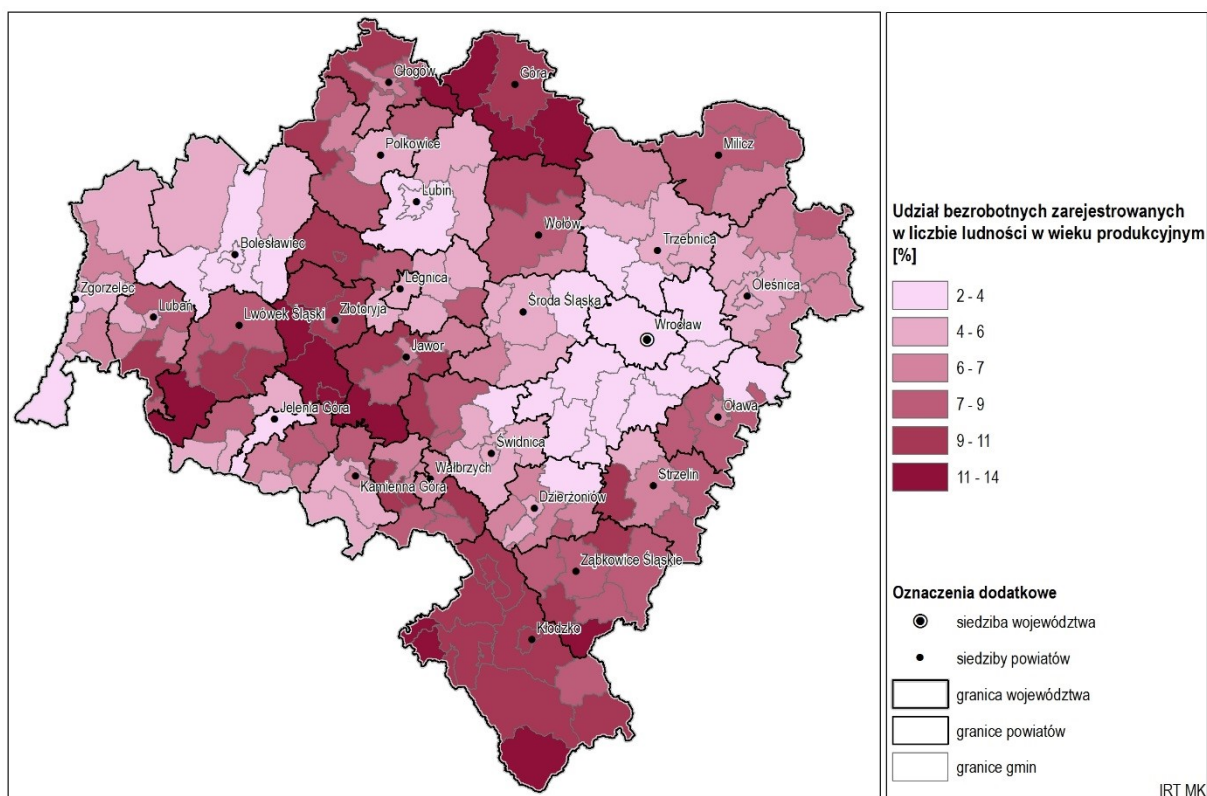

Rysunek 22. Pracujący na 1000 ludności w gminach województwa dolnośląskiego [2015]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

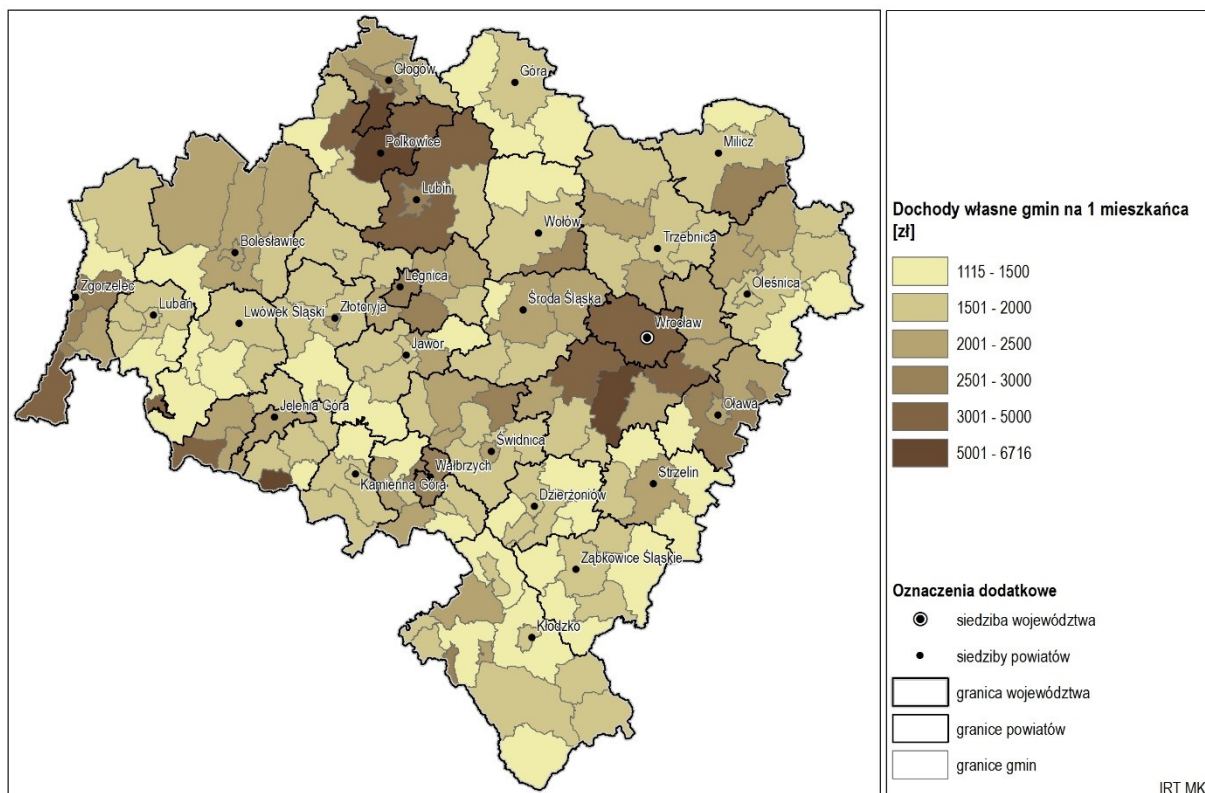
Rysunek 23. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminach województwa dolnośląskiego [2015]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

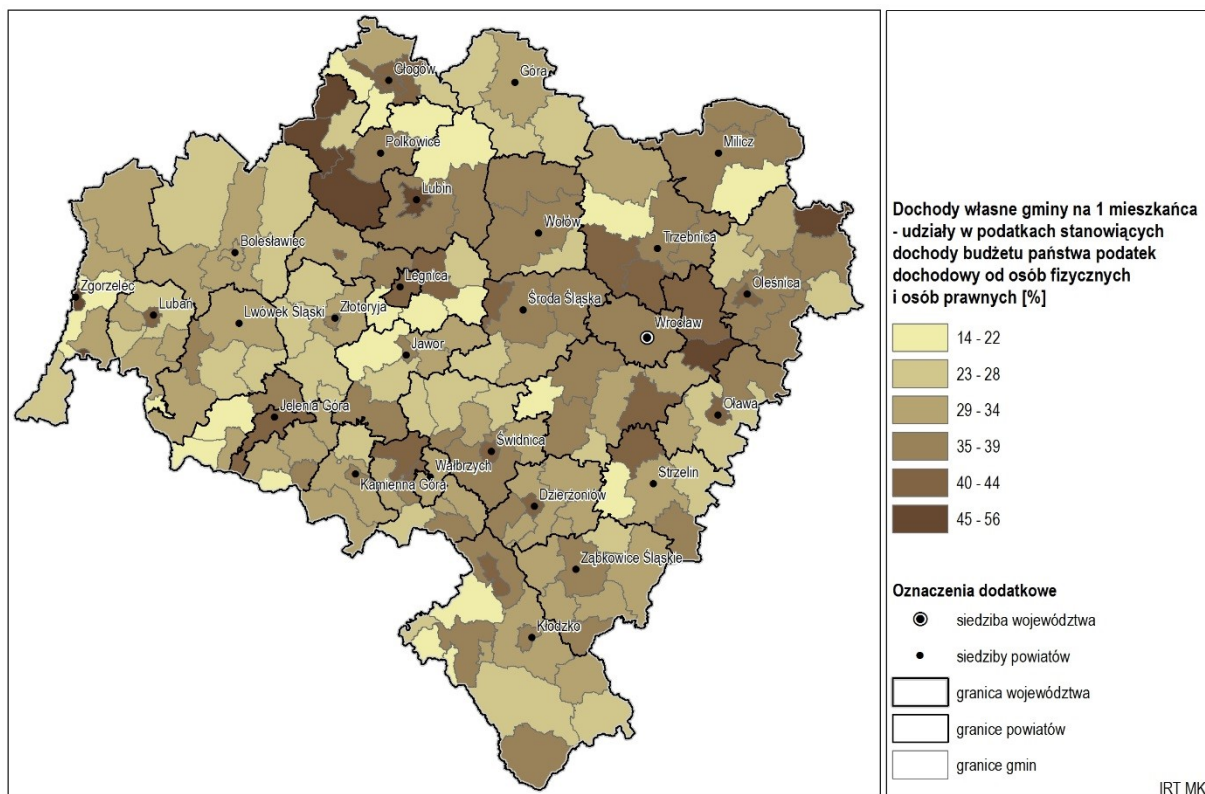

Rysunek 24. Dochody własne na 1 mieszkańca w gminach województwa dolnośląskiego [2015]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rysunek 24. Dochody własne na 1 mieszkańca – udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych i osób prawnych w gminach województwa dolnośląskiego [2015]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2015 roku dochody własne gmin na 1 mieszkańca wynosiły średnio w Polsce 2 298,48 zł, natomiast na Dolnym Śląsku były wyższe o 15% i wynosiły przeciętnie 2 44,93%. W 13% gmin w regionie średnia ta została przekroczona. Najwyższa ich wartość, powyżej 5 tys. na mieszkańca, osiągnięta została w gminach: Polkowice (6 716,39 zł), Jerzmanowa (6 332,91 zł), Kobierzyce (6 161,66 zł) i Karpacz (5 207,63 zł). Najniższy poziom dochodów własnych gmin, poniżej 1 200 zł na 1 mieszkańca, odnotowano natomiast w gminach: Międzyzlesie (1 169,24 zł), Mirsk (1 165,46 zł), Lubomierz (1 156,66 zł), Cieszków (1 150,33 zł), Przeworno (1 131,72 zł), Dziadowa Kłoda (1 122,96 zł) oraz Bolków (1 114,64 zł).

Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych i osób prawnych w 2015 roku wynosił średnio w województwie dolnośląskim 36,9%, co było udziałem niższym niż przeciętnie w kraju (39,7%). Najwyższy ich udział, powyżej 50%, odnotowano w gminach Przemków (56,1%), Czernica (55,6%), Lubin (55,2%), Chocianów (53,8%) i Gaworzyce (52%). Najniższym ich udziałem odznaczały się natomiast gminy Szklarska Poręba (15,4%), Grębocice (15,2%), Karpacz (14,1%) oraz Świeradów Zdrój (14%).

2.2 POZIOM ROZWOJU GOSPODARCZEGO – UJĘCIE SYNTETYCZNE

W celu ukazania poziomu rozwoju gospodarczego województwa dolnośląskiego wykorzystano wskaźnik syntetyczny, który skonstruowano w oparciu o następujące zmienne cząstkowe (tabela 2).

Tabela 2. Zestaw wskaźników użytych do oceny poziomu rozwoju sfery społecznej

Lp.	SFERA GOSPODARCZA	S/D	NTS	Rok
G1	Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców	S	5	2015
G2	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	S	5	2015
G3	Dynamika zmian liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON na 10000 mieszkańców (rok bazowy=100)	S	5	2010-2015
G4	Dynamika zmian liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym (rok bazowy=100)	S	5	2010-2015
G5	Pracujący na 1000 ludności	S	5	2015
G6	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	D	5	2015
G7	Dochody własne gmin na 1 mieszkańca	S	5	2015
G8	Dochody własne gminy na 1 mieszkańca - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych i osób prawnych	S	5	2015

Oznaczenia: S – stymulanta, D – destymulanta.

Źródło: opracowanie własne.

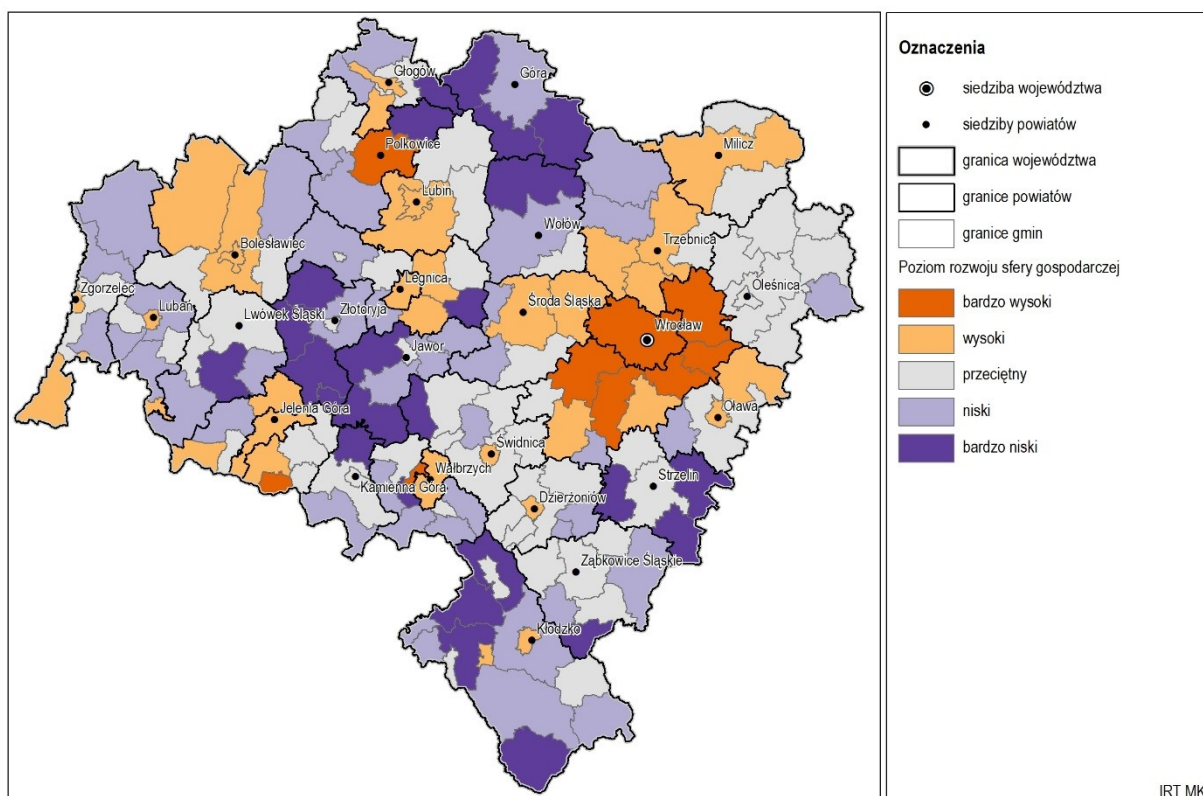
Na Dolnym Śląsku można zaobserwować duże zróżnicowanie przestrzenne poziomu rozwoju sfery gospodarczej. Pasma i obszary odznaczające się bardzo wysokim poziomem rozwoju gospodarczego zlokalizowane są wokół największych ośrodków miejskich oraz wzdłuż najważniejszych korytarzy komunikacyjnych. Koncentracja pozytywnych dla rozwoju gospodarczego cech regionu skupia się w stolicy regionu – mieście Wrocław oraz w sąsiadujących z nim gminach, w tym w szczególności w powiecie wrocławskim (gminy: Czernica, Długołęka, Kąty Wrocławskie, Kobierzyce i Siechnice). Wysokim poziomem rozwoju gospodarczego odznaczają się również pasma Głogów-Polkowice-Lubin-Legnica oraz obszary wokół Bolesławca, Jeleniej Góry oraz Wałbrzycha.

W czołówce gmin o wysokim poziomie rozwoju gospodarczego znajdują się gminy Karpacz, Kobierzyce i Polkowice, a na czwartym miejscu w województwie, plasuje się miasto Wrocław. Gminę Karpacz wyróżnia, zarówno w kraju jak na tle pozostałych obszarów województwa, największa liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON przypadających na 10 000 mieszkańców.

Działalność gospodarczą, związaną głównie z obsługą ruchu turystycznego, prowadzi tu również największa w regionie liczba osób fizycznych przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym. Gmina Kobierzyce wyróżnia się natomiast na tle pozostałych gmin województwa największą liczbą osób pracujących przypadających na 1 000 mieszkańców. Gmina stworzyła właściwe warunki do prowadzenia działalności handlowo-usługowej oraz przemysłowej, czym zachęciła do ulokowania na jej terenie dużą część inwestorów zagranicznych. Działające na jej terenie firmy zapewniają jej, po gminie Polkowice, 2. miejsce w regionie pod względem ilości dochodów własnych przypadających na 1 mieszkańca. Podobne działania, do działań gminy Kobierzyce, podjęła gmina Polkowice, która pod względem ilości osób pracujących przypadających na 1 000 mieszkańców znajduje się na 2. miejscu w województwie (po gminie Kobierzyce). Zauważyć należy, że w gminie tej notuje się najwyższe w województwie dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy, przy jednoczesnym niskim poziomie aktywności gospodarczej mieszkańców i malejącej z roku na rok liczbie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na tym obszarze. Wrocław pozostaje na 4. miejscu w województwie pod względem dochodów własnych gminy na 1 mieszkańca. Wskaźnikiem atrakcyjności inwestycyjnej plasującym Wrocław na wysokiej pozycji w województwie jest duża kreatywność osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą liczona na 100 osób w wieku produkcyjnym oraz zaplecze naukowo-infrastrukturalne.

Rysunek 18. Poziom rozwoju gospodarczego gmin województwa dolnośląskiego [2015]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Koncentracja negatywnych dla rozwoju gospodarczego cech skupia się natomiast w północnej części województwa dolnośląskiego, w powiatach głogowskim i górowskim. Dwie gminy tj. Jemielno i Niechlów (leżące na obszarze powiatu górowskiego) wraz z gminą Pęcław (powiat głogowski) wykazują najwięcej cech, które klasyfikują je do obszarów o niskim rozwoju sfery gospodarczej w regionie. Mieszkańcy gminy Niechlów nie wykazują się aktywnością – działalność gospodarczą prowadzi tu najmniejsza liczba osób fizycznych na 100 osób w wieku produkcyjnym. Dodatkowo gmina odznacza się jedną z dwóch

najniższych w całym województwie ilością podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON na 10000 mieszkańców i wraz z gminą Jemielno, wykazuje najniższe w całym województwie dochody własne na 1 mieszkańca. Gminy Pęcław i Jemielno pozostają na samym końcu rankingu rozwoju sfery gospodarczej w województwie. Na wynik ten w szczególności wpływa najwyższy w całym województwie udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym oraz najniższe dochody własne gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca, w tym również dochody z tytułu podatków dochodowych od osób fizycznych i osób prawnych.